

„Bizonyos értelmiség úgy beszél a lelki válságról, az élet, a lét lelki dimenziójáról, a közös célokról és közös kiúttervezésről, a megoldás eszközeiről, hogy közben teljesen megfélelkezik nemcsak a társadalom egyik olyan releváns szereplőjéről, mint az egyház, de a transzcendencia egész kérdéséről is.”

Még egyszer a válságról ► 3. oldal

„A lényeg mégiscsak az, hogy e kis ország népe kétezer év múltán is azt tartja történelme legjelentősebb eseményének, hogy kereszténnyé lett.”

Szent Pál szigetén ► 8–9. oldal

„Ha valaki nem számol Isten létével, azt nem minden érdek nélkül teszi. Mert ha Isten nincs, akkor felelősséggel sem tartozunk neki...”

A kezdet kérdései közelről ► 10. oldal

Az új élet most van ► 2. oldal

Egyház és Európa ► 5. oldal

VII. Gergely az Evangélium Színházban ► 6. oldal

Interjú Herbert Wulf egyházzenészzel ► 7. oldal

A várakozás művészete ► 11. oldal

Érzéletes kölykök a tévelygőben ► 12. oldal

Húsvéti örömhír a Markóban

Fabiny Tamás börtönfalak közt hirdette az evangéliumot

► Először tartott nagyünnepi, húsvét vasárnapi istentiszteletet evangélikus püspök „a Markóban”. Az eseményt szokatlanul nagy médiaérdeklődés övezte, amiben vélhetően az is közrejátszott, hogy az alkalmi gyülekezet tagjai között volt Erzsébetváros előzetes letartóztatásban lévő polgármestere is. Vele együtt összesen hetven, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet objektumaiból érkezett, különböző felekezethez tartozó női és férfi rab várta az istentisztelet kezdetét a templommá átalakított beszélőben. A liturgiában *Bízik László* és *Vári Krisztina* lutheránus börtönlelkészek segítettek. *Dr. Fabiny Tamás* Isten ígését a tékozló fiú története (Lk 15,11–32) alapján hirdette.

FOTÓ: LUKÁCS GÁBRI

„Krisztus feltámadt!” – hangzott az alkalom nyitányaként különböző – például orosz, angol, német, spanyol és lovári – nyelven húsvét örömmüzenete, majd a válasz: „Valóban feltámadt, halleluja!” „Ha ez igaz – mutatott rá Bízik László lelkész –, akkor nem a halál és a reménytelenség, hanem az élet és a remény az utolsó szó.”

Életről, reményről és a feltámadásról beszélt prédikációjában dr. Fabiny Tamás is. A püspök természetes stílusban, közérthetően szövegezte a tékozló fiújáról – Szabad Ádámról –, aki valószínűleg nemes egyszerűséggel csak azt mondaná apjának: „Add ide a lóvét, fater!” S akit – miután elverte örökségét – apja mégis odaadó szeretettel várna és fogadna vissza otthonába. Mert ő maga is tékozló, tékozolja szeretetét, és feltétel nélkül szereti gyermekét, aki „meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott”. Amint az Északi Evangélikus Egy-

házkerület lelkészi vezetője lapunknak elmondta, maga kért lehetőséget arra, hogy közelebről is megismerhesse az általa fontosnak tartott börtönlelkészi szolgálat munkáját. Emellett hirdetni kívánta a fogvatartottaknak az evangélium üzenetét bűnről, bűn-

hódásról, bűnvallásról és feloldozásról. Hogy hangsúlyozhassa: amint a példázatbeli apa várja gyermekét, úgy várjuk is az Isten. A püspök kifejezte abbéli reményét, hogy a társadalom is visszafogadja a megtévedteket.

■ GAZSU

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetnek három objektuma van, az egyes a Nagy Ignác utcában, a kettes a Gyorskocs utcaban, a harmas a Maglódi úton. Az intézet befogadóképessége 1018 fő. Pest megyei és budapesti előzetesen letartóztatottak elhelyezéséről gondoskodnak az intézményben, de vannak itt úgynevezett „megőrzéses fogvatartottak” is. Ők azok, akik tárgyalásra, kihallgatásra, vizsgálatra várnak Budapesten, de büntetésüket máshol töltik.

A Nagy Ignác utcai objektumban lévő börtönkápolnát két zárkából alakították ki. Szentelésére 2002-ben került sor, többek közt *D. Szabik Imre* evangélikus püspök szolgálatával. A helyiségben igény szerint hittanórát és bibliórát is tartanak. Az intézetben főállásban két evangélikus lelkész és félállásban egy római katolikus pap végzi szolgálatát. Kérésre zsidó rabbit, illetve református lelkészt is hívnak a fogvatartottakhoz.

„Merjük kimondani kétségeinket”

Hétfőn is húsvéti üzenetet hirdetett az elnök-püspök

► Merjük őszintén kimondani kétségeinket, aggodalmainkat, gondolatainkat, ez a húsvét egyik üzenete – mondta *Ittész János*, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke *János evangéliuma* alapján tartott igehirdetésében húsvét hétfőjén a győri evangélikus Öregtemplomban.

Az istentiszteleten Ittész János úgy fogalmazott, az elmúlt időszak nyomorúságai, próbatételei közepette sokan éppen azért fordultak el

Istentől, vagy hidegedtek meg Isten iránti szeretetükben, mert maguknak tartották meg a hitüket. Azt gondolták, hogy a privát élet szűk cellájában őrizgetve a lángot, az átmenthető egy szabad ország, szabad világ szabad helyzetébe. Mindez nem igaz – mondta Ittész János, hangsúlyozva: a tovább nem adott bizalom elhal, mint a pince mélyén kihajtó burgonya csírája, amely cérnavékony, de semmi terhet hordani nem képes.

A püspök szavai szerint a húsvét éppen azt hirdeti, hogy merjük őszintén kimondani kétségeinket, aggodalmainkat, gondolatainkat. Még az

olyan, Jézussal perelő mondatainkat is, mint amelyet Márta mondott: „Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem.”

„Magam az elmúlt évtizedekben lelkészi szolgálatomat végezve láttam, hogyan sorvad el a nyitott sír mellett tanúságtételre hívott keresztény gyülekezet bizonyosságátelének ereje” – emlékezett Ittész János. Egyre többen és többször hallgatnak – állapította meg –, holott a húsvét üzenete éppen a mártai mondat: „Testvérem, a Mester itt van, hogy őszintén megvalld szíved titkait, és add tovább másoknak Isten szeretetének hírét.”

► MTI

KISEGYHÁZAK SHOW-MŰSORA VAGY NAGY EGYHÁZAK MENTŐÖVE?

ProChrist 2009 – oldalnézetből

► Egyre több hívőben tudatosul, hogy az új évezredben új utakon, új módokkal (is) kell hirdetni az evangéliumot. Ennek egyik formája a különböző sajtótermékek által, a rádió- és tévécsatornákon közvetített ismeretterjesztés és hitmélvítés. Különösen is jelentőséggel bírnak a televíziós istentiszteletek. Bizonyosság erre a *ProChrist* (azaz „Krisztusért”) elnevezésű evangélizációs sorozat, melyet idén március 30. és április 6. között sugároztak a németországi Chemnitz város egyik sportcsarnokából. A „műsor” forgatókönyve aránylag egyszerű: ének- és zenekar kezd, utána a lelkész moderátor ismerteti a nap központi gondolatát, következik egy bibliai tanítást korszerűen értelmező riport vagy színdarab, aztán pedig maga az idehirdetés. Az igehirdető évek óta *Ulrich Parzany* német evangélikus lelkész, aki hosszú ideig az ottani Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE) egyik vezetője volt. Van tehát „mozgalmi múltja” a pásztornak, ami meg is látszik, érződik is prédikációinak hevületén.

Az istentiszteleteket mindennap azonos időben sugározták műholdon keresztül. Előtte a különböző vételi helyeken be kellett jelenteni a szándékot a hazai szervezőnél. A németek a „semleges terepek” kiválasztását szorgalmazták. Olyan csarno-

kokat, művelődési házakat, nagyobb termeteket, amelyekben felekezeti hovatartozástól függetlenül jöhetett össze a legkülönbözőbb érdeklődésű emberekből álló gyülekezet.

► Folytatás a 3. oldalon

FOGADJON ÖRÖKBE EGY NAGYPAPÁT!

Amíg ez nem lehetséges, adója 1%-ával támogassa szeretetotthonainkat.

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ ÉLETKÖZELBEN VAGYUNK!

WWW.EVANGELIKUS.HU

TECHNIKAI SZÁM 0035

Oratio œcumenica

Örökkévaló Isten, szerető menyeyi Atyánk! Áldunk téged, hogy egyszülött Fiadat nem hagytad a halálban, hanem feltámasztottad, és így győzelmet arattál a halál felett. Add meg nekünk kegyelmesen, hogy e győzelem fénye a mi életünket is bevilágítsa, hogy ne csak az ünnep idején, de azt követően, a hétköznapiakon is a feltámadott Jézus Krisztus világosságában járjunk. Könyörgünk életet adó és életújító kegyelmeért, hogy ne a halált, hanem valóban az életet szolgáljuk. Tégy minket késszé és alkalmassá minden jóra.

Úr Jézus Krisztus, élet fejedelme, aki önmagadat adtad értünk a kereszten, és feltámadtál megigazulásunkra, kérünk, áldd meg gyülekezetünket a te jelenléteddel. Te állj most is középen, és irányítsd figyelmünket önmagadra, hogy rád figyelve, belőled élve megragadhassuk a mindennél nagyobb ajándékot: az örök életet.

Szentlélek Isten, áraszd ránk kegyelmedet, és szentelj meg minket. Téríts a te utaidra, vezesd lépteinket, vezesd gondolatainkat, szavainkat, tetteinket, hogy igazán krisztusiak lehessünk.

Könyörgünk, Urunk, evangélikus egyházunkért és minden Krisztusban hívő közösségért. Figyelmeztess bűneinkre és mulasztásainkra. Adj mindannyiunknak bűnbánó és alázatos szívet. Segíts, hogy egymás megbecsülésében hűen tölthessük be tőled kapott szolgálatunkat: az evangélium hirdetésének áldott szolgálatát. Áldd meg egyházi vezetőinket, püspökeinket és lelkészeinket, egyházunk felügyelőit és minden tisztviselőjét, gyülekezeteink minden tagját: kicsiket és nagyokat, időseket és fiatalokat. Engedd, hogy Krisztus feltámadásának híre valóban örömhírként töltse be szívünket és gondolatainkat.

Könyörgünk hozzád hazánkért és népünkért. Ne engedd elfelejtenünk, hogy te a történelemnek is Ura vagy. Segíts megértenünk, hogy minden tervünk és szándékunk csak úgy vehet helyes irányt, ha a te igédén tájékozódva és a te életet adó kegyelmedből merítve fogalmazódik és válik valósággá. Őrizd és áldd meg vezetőinket és elöljáróinkat, hogy munkájukat felelősséggel és kellő bölcseséggel végezzék. Adj jó előmenetelt magyar népünknek és minden népnek. Űzd ki lelkünkben a békétlenség hangját, és adj békét minden embernek. Adj erőt és hitet, bátorságot és türelmet mindazoknak, akik a te jóakaratom szerint igazságra, egymás megbecsülésére és megbéklésre törekednek.

Könyörgünk a betegekért és az elesettekért, a haldoklókért és a gyászolókért. A te vigasztaló jelenléted adjon enyhülést a fájdalom közepette is. Könyörülj a keresztyűk súlya alatt roskadozókon, ne próbáld őket erejükön felül. Engedd, hogy ők is érezzék és lássák, hogy a te szereteted velük van, és soha nem hagyja el őket. Vezess mindnyájunkat földi életünk útján az örök élet felé.

Menyeyi Atyánk! A te végtelen irgalmas bízva kérünk, hallgass meg minket, a mi Urunk Jézus Krisztusért. Ámen.

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁN ELSŐ VASÁRNAP (QUASI MODO GENITI) – JN 5,24-25

Az új élet most van

A VASÁRNAP IGÉJE

Megérkeztem! – adják hírül a világnak örömeiket az újszülött csecsemő nevében boldog és büszke szülei. Milyen nagy kincs és csoda is az élet! És a másik, szintén felfoghatatlan misztériuma a létnek: elment. Mikor már nincs élet valakiben, így szoktuk „szépen” mondani. Amikor a görbéből egyenes lesz a vonal a szívhangmonitor képernyőjén, amikor a pittyegő hang sípszóvá alakul át, akkor sajnos vége az életnek. Onnantól kezdve a halál visszafordíthatatlan állapotában van az addig életjeleket mutató emberi lény.

Élet és halál között a laikus is különbséget tud tenni. Annyira egyszerű a dolog, hogy az élők közössége városokban, falvakban, nyüzsgő, színes, hangos terekben, meghitt házakban lakik, a holtak pedig csendes temetőben nyugszanak. Halottaink már csak sírfeliratukkal üzenhetnek az élőknek, mert visszatérni nincs lehetőségük. S közéljük csak tragédiák szomorú útján sietnek előre egyesek, e földi létbe belefáradtak.

Az életet szép, színes jelzőkkel írjuk le, míg a a haláltól félünk, azt sőtétnek, hidegnek, utunk végén ránk váró rettenetes ismeretlennek látjuk. Mert „az élet él és élni akar”, s az emberek döntő többsége mindent meg is tesz annak érdekében, hogy minél tovább élhessen, s minél később legyen találkozása az elkerülhetetlen halállal. Azt, hogy valaki élő halott, csak nagyon súlyos betegre mondjuk, badarság lenne egy élőről azt állítani, hogy halott, és örültség lenne azon gondol-

kodni: élek én egyáltalán? Azaz, dehogya is örültség... sőt...
Van ugyanis egy „tudás”, amely rendszerünkbe nem illeszkedően fénysugárként hatol szűkülő pupillánkon keresztül bensőnk mélyére, és mindent felülír, amit életről, halálról tudni vélünk. Ezt a fénysugarat múlt vasárnap hajnalán ünnepeltük, s aki befogadta, annak lelkében szétáradt, azt melegíti, reménnyel, bizalommal, hittel tölti fel. És rákényszeríti, hogy újragondoljunk mindent – mindent, az alapoktól kezdve.

A húsvét utáni vasárnap jellegéből adódóan (*Quasi modo geniti* – „mint újszülött csecsemők”, 1Pt 2,2), valamint a prédikáció alapigéje kapcsán olyan fogalmakkal találkozunk, mint *élet, halál, ítélet, örök élet, himni, hal-lani, elküldő, Küldött*. A szombati Betesda-tavi gyógyítás után Jézust üldözni kezdik a zsidók, mire ő hosszabb beszéddel válaszol. A mindig hangsúlyosságra utaló „bizony bizony” bevezető formula után következő két mondat nemcsak azért nehéz, mert az igazságát nehéz elfogadni, hanem azért is, mert az igedő idők váltakozása, múlt, jelen és jövő idő síkjainak együttes jelenléte további mondanivalót hordoz.

Számos alkalommal mondja Jézus, hogy más a halál, mint a biológiai elmúlás, és a feltámadás sem a vérkeringés újraindulását ígérő – emberi, orvosi módszerekkel elő nem állítható – cselekvése Istennek. Az üzenet világos: van út a halálból az életbe. De mi a halál, és mi az élet – ha nem az, amit ezen írás első bekezdésében könnyedén tisztáztunk? Csak nem

ránk vonatkozik ez a *Jelenések könyvében* foglalt diagnózis: „*az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy*” (3,1b)?
Pedig az vagy... amíg szereted és cselekszed a bűnt. Amíg szereted mindazt, amit bűnnel tudsz megszerelni. Amíg, bár halod, nem halod meg az ígét és a megtérésre hívó szót. S nem hiszed a Krisztust, az Atyával egyet, nem hiszed és nem féled az ítéletet („krízis”), csak földi krízisektől rettegsz. Amíg nem adod át, nem teszed le mindenedet annak a kezébe, akitől sokszorosát kapod ajándékol mindannak, amiről valaha is álmodtál – mert betölt a békesség, a világosság, a remény, a cél látása. Addig halott vagy, akármilyen néven és tiszttségben tartanak számon.

De élhetek, megszülethetek, újjászülethetek, és mutathatom ennek az új életnek a jeleit. A jelet, amelyet látva nem engem, hanem őt dicsérik, az Életet: Jézust. Ez a jel a szeretetet, amelyből számtalan sok minden következik. Tett, szó, dinamizmus, lüktetés. Szeretni – az élet legnagyobb, legizgalmasabb „kalandjában” részesülni – valamennyiünknek van lehetőségünk.

Húsvét örömeiből nincs kirekesztve senki. Ahogy az ítélet mindenki-re vonatkozik – idézzük csak a hitvallást: Krisztus az Atya jobbán ül, és eljön ítélni élőket és holtakat –,

úgy a megváltás, a lelki halottak élővé születése is mindenkié, aki *hisz*. Aki most él, arról sem, és aki benne bízva „ment el”, arról sem felelkeznek meg a Feltámadott.

Halálból az életre csak Krisztus tud átvinni. Ő az, aki egyedülként átmegy, és aki a benne való hit által minket is átvisz. *Sola fide, sola gratia, solus Christus*: ez nem más, mint hogy aki hallja az ígét, és hisz abban, aki elküldte Jézust, annak örök élete van.

A reménység nem a jövőre, hanem a mostra lett kiterjesztve Krisztus áldozatával. Eljön az óra – ígérik nekünk sokan. Véget ér majd a gazdasági válság. Jönnek jobb idők. Lesz munka, megélhetés, tizenharmadik havi nyugdíj, euróövezet. A jövő nem csúszik bele azonban a jelenbe: éles a határ van és lesz között.

Jézus ígér: „...és az *most van...*” (25. v.) Az Isten Fia mondja ezt, aki nem ígérrel, hanem halálával és feltámadásával nyomatékosította: ezért a „most”-ért történt minden! Isten minden szeretete, ereje, megtisztító igazsága most adatik, a halálon győztes Úr által.

Halljuk meg, mert hangzik az ő szava. Higgyük el, amit hallunk, és higgyünk abban, aki hozzánk szól.

■ KÖHÁTI DÓRA

Imádkozzunk! Úr Jézus Krisztus, te vagy az élet forrása: kérünk, éltesd minket is. Erősítsd hitünket; látod, leborulunk kereszted előtt, bűneinkkel hozzád kiáltunk. Tarts meg kezdedben kegyelmesen, földi életünk és az örök élet minden napján. Ámen.

A Gyülekezeti liturgikus könyv

► **Mint a múlt heti beharangozóban ígértük, rovatunk e héttől kezdve újra Cantate néven jelentkezik. Első sorozatunkban egy nemrégiben megjelent gyűjteményt mutatunk be Olvasóinknak.**

Az *Evangelikus istentisztelet – Gyülekezeti liturgikus könyv* (GyLK) egyházi hivatalos énekeskönyvének kiegészítő kötete. Az 1982-ben megjelent *Evangelikus énekeskönyv* olyan körülmények között született, amikor a szerkesztés munkáját nemcsak a reformatori teológiai örökség és a szakszerűség szabályai irányították, hanem az akkori egyházpolitikai helyzet is meghatározó hatást gyakorolt rá.

Az azóta eltelt jó negyed század lehetőséget ad arra, hogy objektív módon lássuk e gyűjtemény vitathatatlan értékeit, de komoly hiányosságait is. Közösségeinknek szükségük van arra, hogy szakemberek időről időre végiggondolják, hogyan reagáljon az élet változásaira az egyház legfontosabb megnyilvánulása, az isten-

tisztelet. Ez az oka annak, hogy időről időre változik valamennyit az énekkincsünk és az istentiszteleti rendünk is.

A GyLK ennek a természetes folyamatnak az eredménye. Megfelel annak az igénynek, hogy az énekeskönyv mindennapos használatra, tanulásra is alkalmas könyv legyen, amely magyarázatokat tartalmaz az egyház legfontosabb tanításairól, valamint az istentisztelet felépítéséről, az egyes részek, tételek funkciójáról. Bármilyen rend szerint tartjuk is az istentiszteletet, egyáltalán nem mindegy, hogy a gyülekezeti tag aktívan, gondolkodó módon vagy csupán az eseményekkel sodródva vesz részt a szertartáson. Az istentisztelet tudatos megélése az evangélium alaposabb befogadását és a hit elmélyülését segíti elő.

Alkalmas ez a kötet a közös és egyéni imádságra is, mert nagy számban tartalmaz zsoltárokat: köztudomású, hogy a *Zsoltárok könyve* a Biblia imádsággyűjteménye, amely minden élethelyzetben segítséget jelent.

A GyLK énekkönyvtárája felfrissítheti az istentiszteleti éneklést: a külön-

CANTATE

böző korokból és műfajokból válogatott énekek és az új énekesrendek bővítik választási lehetőségünket.

Mostani istentiszteleti gyakorlatunkhoz képest találhatók könyvünkben újdonságok is, amelyek csak akkor lehetnek ünnepeinket, közösségeink életét gazdagító értékek, ha alaposan megismerjük és a rendszeres használat folyamán meg is szeretjük őket. Ez a tanulási folyamat az ismeretekben való gazdagodás mellett nagyon sok örömet is jelenthet. Eközben nyitottságra és türelmre is szükségünk lesz.

Valóban kincsestár ez a könyv, amelyben az ismerős formák mellett sok eddig ismeretlen – és ezért az első találkozáskor minden bizonytalansággal teli – és ezért az első találkozáskor minden bizonytalansággal teli idegennek és nehéznek tűnő – résszel is találkozunk.

A *Cantate* rovat azért vállalta a GyLK bemutatását, hogy a téma

iránt érdeklődő lelkészek, kántorok, gyülekezeti tagok ne érezzék magukat elhagyatottnak ebben az ismerkedési folyamatban, és egy idő után maguk is alkalmassá váljanak e könyv népszerűsítésére.

A következő két hétben a gyűjtemény létrejöttének folyamatáról, a kötet felépítéséről, részletes tartalmáról olvashatnak. Ezután az *Énekkönyv Társaság* cikkeihez hasonlóan mutatjuk be a legfontosabb énekeket.

Zárásként, a húsvét utáni első vasárnapra is tekintettel következzen egy részlet a GyLK-ben is megtalálható *Krisztus-dicséretből*, amely akár mindennapi imádságunkká válhat. „Áldott, aki jön az Úr nevében: / Jézus Krisztus, Isten és Mária fia, / aki a pokolra szállt, hogy szétörje a halál bilincseit, / akinek győzelmét angyal hirdette a sírnál, / aki megmutatta magát a kenyér megtörésében, / aki megdicsőült testén is hordozza a sebeket, / aki velünk könyörög ott, ahol mi a nevében imádkozunk. / Imádkozunk és dicsőítünk téged, Jézus Krisztus, mert szent kereszted által megváltottad a világot.”

■ ECEDEI ZSUZSA

SEMPER REFORMANDA

„Hit alatt pedig ne az ember megszállottságát és álmaid értsd, mint némelyek gondolják. Ezek, ha azt látják, hogy az élet nem jobbul, és a jó cselekedetek sem következnek ezután, noha a hitről sokat hallanak és beszélnek, megtevélyednek, és azt mondják: nem elegendő hinni, cselekedni is kell, ha jámborok és szentek akarunk lenni. Ezért elhagyják az evangéliumot, és a maguk erejével olyan gondolatot alkotnak szívükben, amely azt súgja: hiszek. Ezt tartják ők a valóságos hitnek. Hanem mert embertől származott költemény és gondolat, s ezt a szív mélye rögvést megérzi, nem használ semmit, s a dolgot nem követi jobbulás.”

► *Luther Márton: Előszó Szent Pálnak a rómaiakhoz írt leveléhez (Szita Szilvia fordítása)*

ProChrist 2009 – oldalnézetből

► Folytatás az 1. oldalról

A magyarországi helyszíneken a hallgatóság természetesen magyarul követhette az adást.

Amikor felmértem az igényt kisvárosomban, kiderült, hogy ez a ProChrist különös egy dolog: csaknem minden egyházi vezető, lelkész és gyülekezeti aktivista tudott róla. Ám a „történelmi egyházak” (micso-da fellengzős jelző ez a csökkenő mértékű templomlátogatás tükrében!) vagy ezért, vagy azért, de nem tartották igényt erre a szolgálatra.

Nekem eredetileg az volt a tervem, hogy művelődési házunkban minden este más és más legyen a házigazda. Ebben azonban ők (mármost a „nagy egyházak”) nem kívántak partnerek lenni. Jöttek viszont örömmel a „kis-egyházak”, jöttek énekkarok, jött a cigány bibliaklub, és az interneten keresztül német testvérvárosunk is bejelentkezett...

Az alkalmakat meghirdettük újságban, tévében, interneten, szórola-

De mert virágvasárnap csupán hatvanan ültünk a főistentiszteleten a több mint kétezer lelket számláló evangélikus gyülekezet templomában, talán nem is volt ez olyan rossz... Ennyien maradtunk.

A kísérő rendezvények közül Soltvadkerten a legnagyobb attrakció talán az interaktív bibliakiállítás volt, melyet Kőszegen, a tavalyi Szélerősa ifjúsági találkozó látta először. Egy református teológiai tanár, *Bölcsföldi András* állította össze. Célja, hogy modern eszközökkel segítsen megismertetni a Szentírást. A feladatok rop-pant érdekesek voltak: például rakjuk sorrendbe a Biblia könyveit, írjunk héber betűkkel, rakjunk ki idézeteket, képeket, hallgassunk bibliai témájú zenét, nyomtasunk igazi sajtóprésszel iniciálét...

Bibliakiállításunk tíznapos nyitva tartása alatt mintegy kétszáz gyerek

zói. Sok ez a vagy kevés?... Nos, Soltvadkerten háromszáz gyerek jár hittanra és ifjúsági órára – a hétszáz iskoláskorúból. Ehhez számítsuk még hozzá a felnőtt bibliórásokat! Vonjuk le a kétszázról azt a negyvenöt főt, akik a helyi felnőtt gimnáziumi osztályokból jöttek el! Igen, ennyien maradtunk...

Érdekes volt németországi testvérosunk, Bodelshausen kisfilmje. Mi megörökítettük, hogy meg nálunk a ProChrist, ők meg azt, hogy náluk miként. Született tehát egy-egy, nyolc-tíz perces kisfilm, amelyet az interneten keresztül átküldtünk egymásnak és levetítettük. Nálunk (jóval kisebb városi lélekszám mellett) száznegyven-százhatvan ember követte esténként a vetítéseket...

Mielőtt valaki (szokás szerint) – kioktatólag – válaszolni akarna majd erre a cikkre, talán számoljon utána: hogyan festenek az adatok az ő közvetlen környezetében? És gondolkozunk el együtt egy újabb mentőv-lehetőségen!

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS
művelődésigazgató
(Soltvadkert)

„A pap csinál mindent”

► **Kruchió Márta, Kovács Viktor és Vigh Bence magyar teológushallgatók idén tavasszal a Joensuu Egyetemen tanulnak cserediákként. A Magyarországi Evangélikus Egyház elég kicsi – a lakosságának körülbelül három-négy százaléka tartozik hozzá. Milyenek tünik a finn lutheránus gyülekezeti élet egy kisebbségi egyház képviselőinek a szemében? – kérdezte finn testvérlapunk, a *Kirkkotie* munkatársa.**

– Az egyik szembetűnő különbség az, hogy a magyar evangélikus gyülekezetekben általában egy pap van, és nincsenek az egyes területeknek külön munkásai. Itt Finnországban ez másképp van – mondja Márta.

– Magyarországon a pap csinál csaknem mindent, az iskolai hittanoktatást is ő végzi. Az ifjúsági munkában kiemelkedik a konfirmációi oktatás és a gyermektáborok. Gyakran a papné az, aki a finnországi vasárnapi iskolának megfelelő gyermek-istentiszteleteket tartja.

Különbségek a tanulmányokban
A magyar evangélikus egyháznak saját iskolái és óvodái is vannak, melyek az 1990-es években kerültek vissza az államtól az egyházhoz. A teológiai képzés is az egyház berkein belül történik, és alapvetően vallásos jellegű.

– Magyarországon feltételezik, hogy aki teológiát tanul, az később az egyházban szeretne dolgozni – mondja Viktor.

Finnországban a teológiát állami egyetemeken tanulják, és az oktatás nem vallásos jellegű – a tudomány és a hit határát igyekeznek világosan meghúzni. A magyar cserediákok nem tudtak fogalmat alkotni ennek a különbségnek a jelentőségéről, mivel kevés az angol nyelvű teológiai kurzus.

– Részlet vettünk a *Jézus Hollywoodban* című kurzuson, tanultunk

számítógép-használatot, valamint finn nyelvet – meséli Márta.

– És futballoztunk – nevet Bence. A két fiú papi szolgálatra készül, Márta hittan- és történelemtanár szeretne lenni. Márta és Viktor evangélikusok, a papcsaládból származó Bence pedig metodista.

– A metodisták és az evangélikusok Magyarországon jó kapcsolatban vannak. Az evangélikus teológián tanulok, mert a metodistáknak nincs saját lelkészképzésük. Az egyetemen vannak metodista teológiai kurzusok is – mondja el Bence.

Ismerkedés a gyülekezeti élettel
A jövődó egyházi munkásokat nagyon érdekli a finn gyülekezeti élet. Többször részt vettek a noljakkai templom vasárnapi úrvacsorás istentiszteletin, ahol van angol tolmácsolás. A változatos gyülekezeti életről a Tamás-miséken és a bibliakörökben szereztek tapasztalatokat. Hírvirányításban, egy ifjúsági missziói táborban a missziói munkán kívül megismerkedhettek a léghorgászattal és a lékben fürdéssel is. Hamarosan ellátogatnak egy konfirmantáborba, amit kíváncsian várnak.

– A konfirmációi oktatás nálunk az ifjúsági munka hangsúlyos része, a fiatalok tizenkét-tizenhárom éves korban vesznek részt rajta. Érdekes lesz látni, hogyan valósul meg ez itt.

Bence, Viktor és Márta lelkesen indultak Joensuuba cserediáknak, amikor Viktor Erasmus-ösztöndíjat kapott. Bence és Márta is vele tartott. Márta már két éve ismeri Finnországot, azóta, hogy Helsinkiben tanult ösztöndíjasként. A finn-magyar teológuscserének nagy hagyománya van – az első magyar ösztöndíjasok az 1920-as években érkeztek a Helsinki Egyetemre.

■ VIRPI HYVÄRINEN
(A *Kirkkotie* március 4-i számából fordította Darvas Anikó)

pokon – ahogyan ezt kell. És vártuk a vendégeket. Jöttek: negyven-ötvenkilencven – ez volt az esténkénti létszám. Sok ez vagy kevés? Többet vártam.

és felnőtt vett részt a foglalkozásokon (*képeinken*), amelyeket hitoktatók, lelkészek és óvónők közreműködésével tartottak a művelődési ház dolgo-

Leágott csont már a pénzügyi, gazdasági, globális válság. Csupán az a baj vele, hogy saját bőrünkön érezzük, hogy társadalmunk egészét gyökereiben érinti, és lassan úgy tapad mindennapi életünkre, mint fényhez az árnyék. Sajnos azt is látnunk kell, hogy mind Magyarországon, mind Romániában a nagy, „megváltó” szavak és tettek ellenére csak nagyon sekélyes, kapkodó, silány megoldások kínálkoznak, ha egyáltalán megoldásoknak nevezhetők.

Az elmúlt hetekben, annak ellenére, hogy a válság és kezelése elcsépelet témaként hat, nagy érdeklődéssel kísértem a Duna Televízió *Heti hírmondó* című műsorának adásaiban *Csáky Zoltán* szerkesztő-riporter beszélgetéseit a magyar közélet több kiemelkedő személyiségével a válság okairól, megoldási lehetőségeiről, a kiút kereséséről.

A meghívottak között volt *Finta József* Kossuth-díjas építész, *Pataki Ágnes* filmproducer, üzletasszony, *Hankiss Elemér* szociológusprofesszor, *Vizi E. Szilveszter* orvos, akadémikus, *Glatz Ferenc* történész, akadémikus, valamint politikusok, közgazdászok, társadalomkutatók, művészek. Jó volt hallani azt a közös felismerésüket – amellyel, azt hiszem, sokan egyetértünk –, hogy nem a gazdaság vitte Magyarországot vagy a térséget válságba, hanem a felelőtlen, erkölcsstelen politikázás.

A beszélgetőpartnerek érveléséből leginkább az derült ki, hogy a gazdasági, pénzügyi válság elsősorban egy

mélyülő morális, erkölcsi válságnak, egy mindent átfogó társadalmi válságnak a következménye. A gátlástalanság, az önzés, az eltorzult mentalitás és magatartáskultúra, a szigorúan anyagelvű megközelítése a dolgoknak és viszonyoknak, az élet lelki dimenzióinak elvesztése, a szemléleti, érzelmi deficitek vezettek ehhez a hatalmas rövidzárlathoz, amelyet válságnak nevezünk.

Egybehangzó felismerés, bárholnan közelítették is meg a kérdést az ok és okozat összefüggésében, hogy az ok gyökere a lelki válság. Az a nagy belső válság, amely az emberek lelkében mint elidegenedés, magány, szorongás, céltalanság, a harmónia hiánya, szeretetlenség, belső krízistudat nyilvánult meg, amelyet mi, keresztények szépen és egyszerűen, de nem túl szalonképesen „bűn”-nek mondunk.

Jó feltenni mindenkinek a kérdést: a politikai és a beígért „jóléti” rendszerváltás után hol is tartunk a „lelki rendszerváltás” területén? Aktuális és jogos a kérdés, mert a szellem, a lélek belső, átalakító változásai sokkal lassabban és fájdalmasabban mennek végbe, mint a gazdaság, a jogrendszer vagy az intézményrendszer átalakulásai.

A beszélgetések során rengeteg jó ötlet is elhangzott, nagyszerű módszer-

javaslatok, eszközök, amelyek helyesen alkalmazott politikával kivezethetnének ebből a megállíthatatlannak tetsző süllyedésből. Többek között szóba jött az új közoktatási koncepció, amelyben sokkal nagyobb hangsúlyt kapna az ismeretátadás mellett a nevelés is, az erkölcsi személyiségfejlesztés; szóba jött egy új társadalmi kerekasztal igénye, egy új, mindent átfogó reformprogram megírása és megvalósítása. Terítékre került a család, a kis-közösség, a pedagógustársadalom, a versenyszellem, a lelki-fizikai egészség kérdéseinek hatalmas tárháza.

Annak ellenére, hogy a krízisdiagnosztika és krízisterápia óriási arzenálját vonultatták fel a beszélgetések során, mégis az volt az érzésem, hogy valami nagyon fontos dolog kimaradt az egészből. Az elemzések, kiértékelések és megoldási javaslatok egyetlen, számomra igen lényeges kérdést nem érintettek, éppen azt, ami a gyökérvizsgálat: az Isten.

Még egyszer a válságról

Jó ideje figyelem, hogy a magyarországi közbeszédéből általában hiányzik az Istenhez való viszony, egyáltalán a spirituális dimenzió kérdése. Nem tudom, hogy intellektuális óvatosságból, ellenérzésből, tudatlanságból, a progresszív megfelelni akarás kényszeréből-e, de az egész diskurzussorozatban szóba sem jön a hit, a vallás, az Isten-kérdés, csupán az erről való wittgensteini hallgatás, elhallgatás cinkos csendje.

Lelkés, teológus még véletlenül sem vett részt ezeken a beszélgetéseken. Csodálkoztam is egy kicsit azon, hogy egy bizonyos értelmiség úgy beszél a lelki válságról, az élet, a lét lelki dimenziójáról, a közös célokról és közös kiúttervezésről, a megoldás eszközeiről, hogy közben teljesen megfélekedezik nemcsak a társadalom egyik olyan releváns szereplőjéről, mint az egyház, de a transzcendencia egész kérdéséről is. Lényegében tüneti kezeléssel szeretné gyógyítani a krónikussá vált gyökérbetegséget.

Az nem kétséges, hogy amilyen mértékben kitért az anyagi világ, és főszerepet vindikált magának a pozitívista és utilitarista életszemlélet, annál inkább háttérbe szorult a transzcendencia tartománya. Mégis *Spenglerrel* értek egyet, aki

szerint a látható történelem nem más, mint „formát öltött lelkeség”. S ha *Nietzsche* kimondta is, hogy Isten meghalt, arra talán ő sem tudott válaszolni, hogy mi lesz az emberrel Isten nélkül.

Hogy mi is lesz az emberrel ott, ahol halottnak véli Istent, ott maga a történelem adja meg a méltó választ. Talán minket is mint befelé forduló, bátorítalan, zavart hallgatásba burkolózó, szalonképességünkre, „megfelelőségünkre” kényesen vigyázó egyházat a válság talán ráébredt feladatunkra, a szólás bátor felelősségére.

Meg vagyok győződve róla, hogy a megoldáshoz igenis szükségessé válik egy alapvető szemléleti paradigmaváltás, az Istenről szóló közbeszéd vállalása, komolyan vétele. Mert mint *Hamvas Béla* írja: „A nagy hagyomány nem veszett el a történelem során, a válságos periódusokban felszínre jut, kitor a mélybe szorított-ságából. A jelenkori embernek vissza kell találnia ősi alapjaihoz, önnön mélységébe... Istenéhez.”

Adorjáni Dezső Zoltán püspök
Erdélyi Egyházkerület

Átadták a Túróczy-hagyaték Alapítvány pályadíját

A Túróczy-hagyaték Alapítvány múlt év tavaszán pályázatot írt ki *Túróczy Zoltán és az 1948-as egyezmény* címmel. A beérkezett pályamű ismertetésére a napokban – díjátadó ünnepség keretében – került sor a budavári evangélikus gyülekezet kápolnájában. Az eredményes pályázónak, *dr. Szász Erzsébetnek* a Túróczy-hagyaték Alapítvány elnökeként adta át *Ittész János* püspök az elismerő oklevelet és a pénzjutalmat, majd felkérte a pályázót, hogy röviden ismertesse munkáját.

Az egyezményt olyan időszakban kötötték meg, amikor a hatalomra került kommunista párt – szovjet mintára – a teljes rendszerváltás megvalósítását tűzte ki célul. 1948 nyarán elérték, hogy a parlament döntött az egyházi iskolák államosításáról. Ez után egyezségről már nem lehetett beszélni, az állam diktátumot terjesztett az egyházak elé, hogy írják alá. Túróczy Zoltán püs-

pök rendezett feltételrendszer kialakítására törekedett, olyan egyezmény megkötésére, melyben a szabad vallásgyakorlást, az egyházak szabad működését, az iskolai hitoktatást az állam garantálja. Tárgyalásaik során maximálisan törekedtek a törvényesség fenntartására, az egyezmény szövegét a zsinat megtárgyalta és elfogadta. A dokumentumot Túróczy Zoltán püspök és *Mády Zoltán* országosfelügyelő-helyettes írta alá.

A jelenlévők érdeklődéssel hallgatták az előadást a Magyarországi Evangélikus Egyház életét és működését jelentősen meghatározó egyezményről, és vettek részt a referátumot követő beszélgetésben. Érdekes színpontja volt a díjátadó ünnepségnek, hogy a hallgatóság jelentős részét Túróczy Zoltán püspök, valamint Mády Zoltán családtagjai alkották. (A pályázó, *dr. Szász Erzsébet* maga is Mády Zoltán unokája.)

■ TEREI GÁBOR

HIRDETÉS

- *Kovács László Attila* ad orgonakoncertet április 18-án, szombaton 18 órakor a békásmegyéri evangélikus templomban (1038 Budapest, Mező u. 12., tel.: 1/368-6118.). A műsorban *J. S. Bach*, *Mendelssohn* és *Frank* művei hangoznak el.
 - Április 19-ére, összegyűlekezésének napjára a Csillaghegyi Evangélikus Egyházközség szeretettel hívja a templomba híveit és barátait. Dél-élt 10 órakor az istentiszteleten *Kovács László Attila* prédikál. Délben ebédre várjuk vendégeinket. Délután 14 órakor találkozás a nyolcvan éves *Kányádi Sándorral*.
- Az egyházközség minden alkalma ingyenes, önkéntes adományait közszívvel fogadjuk.

HIRDETÉS

Meghívó

Szeretettel várunk mindenkit a Magyar Evangélikus Értelmiségi Társaság 2009. évi tavaszi konferenciájára. Helyszín: a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának földszinti terme, 1085 Budapest, Üllői út 24. Időpont: április 25., szombat 10 óra és 12.30 között. Tárgy: *Vita egyházunk stratégiatervezetének egyes kérdéseiről.*

PROGRAM

- 10.00: Megnyitóáthítat – *Ittész János* elnök-püspök
- 10.20: *Misszió Magyarországon és annak támogatása.* Előadó: *Győri Gábor* esperes. Felkért hozzászóló: *dr. Léránt István* biokémikus, egyetemi adjunktus.
- 11.15: *Az önkéntes munkások szerepe az egyház életében.* Előadó: *dr. Korányi András*, a zsinat lelkes elnöke, az EHE docense. Felkért hozzászóló: *dr. Vidovszky István* fizikus, igazgató.
- 12.15: Záróáthítat – *Kendeh K. Péter* lelkész, a Luther Kiadó igazgatója

Az intézőbizottság

Előkészületben...

Cserhádi Sándor: Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt második levele

A Luther Kiadó gondozásában hamarosan megjelenik *dr. Cserhádi Sándornak* a *Második korinthusi levélhez* írt kommentárja. A jelenleg zajló nyomdai munkálatok végeztével az *Út a Könyvhöz* című kommentársorozat legújabb kötete előreláthatólag április végén már kapható lesz a kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.).

A hónap könyve akció – április

Asztali beszélgetések 1.

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Az evangélikus könyvesboltban történő vásárlás vagy közvetlenül a Luther Kiadótól való megrendelés esetén az adott hónapban 30%-os kedvezményben részesül. Eredeti ára: 1750 forint.

http://bolt.lutheran.hu/
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229
1085 Budapest, Üllői út 24.

HT
ASZTALI BESZÉLGETÉSEK...
ÖT
PÁRBESZÉD
HT

LUTHER KIADÓ

Aki rendíthetetlen nyugalmát és békeességét felülről kapja

Születésnap látogatás Bartosné Stiasny Évánál

► **Kilencvenedik életévét töltötte be március 31-én. Keddi napra beszélünk meg a látogatást, és Éva néni – Bartosné Stiasny Éva – már nagyon vár. Bekísér a szobájába, leültet maga mellé, és elkezd mesélni, nem is kell kérdeznem.**

Az asztalon gyönyörű virágok, kezében születésnap üdvözlő képeslapok. Boldogan mutatja, melyiket melyik volt tanítványa vagy a legendás Bogár utcai gyermekotthon egykori lakója küldte. S ezeken kívül is olyan sok mindent meg akar mutatni, nekem akar ajándékozni, mert számára fontos, hogy senki se maradjon üres kézzel a vele való találkozás után. Ha épp más „kincset” nem tud, hát katicabogaras kis csokit ad a gyémántdiplomás pedagógus – természetesen a Bogár utca emlékére...

S közben mesél. Magáról, családjáról, tanári munkájáról, de újra és újra visszakanyarodunk élete egyik legfontosabb szakaszához, a rózsadombi villához, annak egykori lakóihoz és a számára oly kedves munkatársához, „főnökhöz”, lelkészhez, *Sztechlo Gáborhoz*.

A néhai lelkész 1944–45-ben harminckét otthonban több ezer üldözöttet bújtatott. Közülük negyvenöt – két és tizenkilenc év közöttiek, de leginkább kamaszkorú fiúk – Buda egyik legszebb, de a főváros ostromakor az egyik legveszélyesebb helyen lévő Bogár utcai villában találtak menedéket. Életüket, mindennapjaikat Éva néni papírra is vetette: *Háborúban békeességben – A Bogár utcai gyermekotthon lakóinak csodás*

megmenekülése című, nagyon olvasmányos, ugyanakkor megrendítő visszaemlékezését 2005-ben jelentette meg a Luther Kiadó.

tését és átköltöztetését is. Hosszan lehetne még sorolni a megpróbáltatásokat és veszélyhelyzeteket. Amikor pedig rákérdezek, hogy nem félt-e

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ülök vele szemben, és miközben hallgatom őt, az jár a fejemben, mi csoda különleges élet áll e mögött az állandóan optimista, a jó ügyért állandóan tenni akaró asszony mögött! Hiszen ő volt az, aki huszonnégy-huszonöt évesen néhány munkatársával a „vállán vitte” a gyermekotthont, a második világháború bombázásai közepette óvták, gondozták, nevelték a kisgyermekeket. Neki kellett megszerveznie tévíz idején, 1945. január 3-án éjjel, három óra alatt a tűzvonalba került otthon lakóinak kimenekí-

például átmenni az otthonnal szemben lévő német parancsnokságra segítségért kérni a megszálló katonáktól, ő halkán csak annyit felel: „Nem volt bennem félelem, az Isten mindvégig velem volt.” S ahelyett, hogy a maga érdemeit sorolná, máris ismét Sztechlo Gáborról mesél. Mert fontosnak tartja, hogy minél többekhez eljusson ennek a kiválasztott embernek a híre, legyen sokak példaképe.

Aki ismeri Éva nénit, vagy olvasta a könyvét, bizton mondhatja: ő is az. ■ BODA ZSUSZA

Napszentelés a siratófalnál

Több ezren vettek részt a napszentelésen április 8-án, szerda reggel a jeruzsálemi siratófalnál.

A huszonnégy évenként ismétlődő szertartás alkalmából különleges imát (Birkat hahama) mondtak el, amellyel üdvözölték, hogy a nap visszatér abba a zsidó hagyomány szerint 5769 évvel ezelőtti állapotába, amikor a világ keletkezett. Az idejünnepnek különleges jelentőséget adott, hogy egybeesett a zsidó húsvét (pészah) szerda esti kezdetével.

Smúlik Ben Rubi, a jeruzsálemi rendőrség szóvivője elmondta, hogy mintegy harmincezer hithű zsidó tolongott a siratófalnál, és jelentős tömeg gyűlt össze a környéken is.

A siratófal, más néven nyugati fal *Salamon – Heródes* által újjáépített – templomának megmaradt része, a zsidó vallás szent helye. A fal előtt imádkozva a hívők kis papírdarabokra írt könyörgéseiket csúsztatják a kövek közötti hasadékokba, hogy kéréseik egyenesen Istenhez jussanak.

A zsidó hagyomány szerint – mivel a napok esténként kezdődnek – kedd este teremtette meg Isten a napot, és akkor mondják a napszentelést, amikor kedd estére visszatér a nap abba a helyzetbe, ahol a teremtkor volt. Mivel a nap fényét az ezt követő reggelen, azaz szerda reggel lehet látni, így ekkor tartják a szertartást.

A nap állása egy év és hat óra alatt ér vissza mindig ugyanabba a helyzetbe. Ez azt jelenti, hogy a második évben 365 nap és 6 óra után került vissza a Nap újra abba a pozícióba, „ahová a Teremtő az első évben elhelyezte”, ami így már nem kedd estére, hanem egy és negyed nappal későbbre esik.

Még egy évvel később péntek reggel hat órakor kerül ugyanoda a nap, ezért huszonnégy évnek kell eltelnie, amíg újra kedd estére kerül teremtkori helyzetébe. A zsidó vallás szerint most 206. alkalommal „tért vissza a természet a kezdetekhez”.

■ MTI

Gyümölcsözőnek induló együttműködés kezdődött az elmúlt év őszén egyházunk diakóniai szolgálata és a neundettelsai diakónia (hivatalos nevén Diakonie Neundettelsau) között. A bajorországi intézmény több éve végzi sikerrel a diakóniai szolgálatban dolgozó munkatársak továbbképzését, a tapasztalati tanulás legmodernebb eszközeivel segítve.

Mindkét fél elköteleződését bizonyította az is, hogy *Ittész János* diakóniáért felelős magyar püspök böjt harmadik vasárnapjára meghívást kapott *Hermann Schönauer* rektortól, a neundettelsai diakónia vezetőjétől. Püspökünk igehirdetése a sorozat összeállítói által megadott textus, Mt 5,1–12 – Jézus boldogmondásai – alapján hangzott el a hagyományos böjti igehirdetés-sorozat keretében.

Az istentisztelet után az érdeklődők külön is találkozhattak az igehirdetővel (*képünkön*) és az őt kísérő *Buda Annamáriával*, egyházunk diakóniai osztályának veze-

tőjével. A magyar vendégek az igehirdetéssel, illetőleg egyházunk helyzetével és diakóniai munkájával kapcsolatban feltett kérdésekre válaszoltak.

■ BUDA ANNAMÁRIA felvétele

Egyház és Európa

50 éve szolgálja a kontinens egységét az Európai Egyházak Konferenciája

► **Közismert, hogy a hajó a maga kereszt alakú árbocával az egyházak egységökrévének a jelképe. Az általános szimbólumon túl azonban van egy különleges hajója is – neve Bornholm – az ökumenikus mozgalom történetének, amely 1964-ben úszott ki Dánia vizeiről az Északi-tenger nemzetközileg szabadon hajózható hullámaira, hogy ott egy másik hajó utasait fogadja, majd pedig otthjon egy európai egyházi tanácskozásnak.**

A romantikus elemeket sem nélkülöző esemény gyökere 1959 januárjára nyúlik vissza. Ekkor jött létre ugyanis a dániai Nyborgben az Európai Egyházak Konferenciája, az a felekezeti szervezeten, amely a politikailag, ideológiailag és gazdaságilag nemcsak megosztott, hanem széles aknamezővel és dupla soros szögesdróttal – vasfüggönnyel – el is választott európai nemzetek összetartozását volt hivatott munkálni a „keresztény hit összetartó erejével”.

Ötven évvel ezelőtt egyháznak képviselői – mint alapító atyák – ott voltak a gyűlésen, amelynek címe így hangzott: *Európai kereszténység a mai szekularizált világban. Az altémák pedig – egyebek mellett – a következők voltak: A keresztény hit találkozásai a modern technikai társadalommal; A konstantinusi kor vége...; A keleti ortodoxia hozzájárulása Európa kultúrájához a múltban és a jelenben; A keresztény örökség és felelősség közös alapul szolgál-e az európai egyházak számára?*

gekbe ütközött a ki- és beutazási engedélyek beszerzése – különös tekintettel a keletnémet egyházi képviselőkre. Ezért adott otthont e hajó a nemzetközi vizeken a konferenciának.

Nem kell túl idősen lenni ahhoz, hogy emlékezzünk, milyen veszélyekkel, nehézségekkel járt, vagy éppen milyen trükköket, ügyeskedéseket igényelt a külföldi egyházakkal, egyházi intézményekkel, gyülekezetekkel vagy egyszerűen Krisztusban testvéreinkkel a kapcsolattartás. Elutasított útlevelekérlemről, felbontott levelekről, lehallgatott telefonokról, a megfigyeltség, a megfenyegetettség, sőt különféle vegzaturák ilyen-olyan formáiról mesélhetnek azok, akik a vasfüggöny alatt, fölött vagy hézagokban keresztül a krisztusi összetartozást, szolidaritást, egyszerűen a szeretetet kívánták gyakorolni.

Az Európai Egyházak Konferenciájának keretein belül egyrészt közvetlenül megindulhattak a teológiai eszmecserék, az intézményes kapcsolatok, a testvéregyházi segélyakciók. Ezek közvetetten is jó hatással voltak általában a gyülekezeti kapcsolatokra, esetünkben a holland–magyar, a német–magyar, a svájci–magyar, a svéd–magyar, a finn–magyar, a magyarországi magyar – határon túli magyar kapcsolatokra. E szervezeti keresztül továbbá egyházaink be-

A semleges vizeken „szolgált” hajó – a Bornholm

Ezek a témák mind az egyházak közötti egységet munkálták a megosztott világban. S azzal, hogy a különböző felekezetek spirituális egységére hívták fel a figyelmet, az Európát megosztó tényezőket csökkenteni igyekeztek, az európai összetartozást pedig minden tekintetben konkrétan kívánták szolgálni.

Ennek érdekében és értelmében kellett „mozgósítani” a Bornholm cirkulát is 1964-ben, amikor a vasfüggönnyel szétválasztott Európában a delegátusok számára olykor nehézsé-

kapcsolódhattak az olyan emberi jogokat védő, a hidegháború enyhülését jelző folyamatok megismerésébe, mint a helsinki, később az EBESZ-tárgyalások.

Az ötvenedik évforduló évében százhuszonöt protestáns és ortodox egyház alkotja az Európai Egyházak Konferenciáját. A tagok között természetesen ott van a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Magyaror-

szági Baptista Egyház és a Magyarországi Metodista Egyház is.

Az európai ideológiai, politikai és gazdasági megosztottság egészen mást jelent ma, mint ötven évvel ezelőtt. Az európai országok többsége tagja az Európa Tanácsnak, amely az alapvető emberi jogokat, jelesen is a vallási és kulturális önkifejezés sokszínűségét hivatott garantálni, valamint több mint fele tagja az Európai Uniónak, amely – legalábbis elvben – a közös értékek és érdekek mentén hivatott a nemzetállamok egységét, jólétét és békéjét garantálni.

Mindezzel együtt ma is krízisről beszélünk, amely nemcsak gazdasági. Az értékek krízise ott van a pénzügyi és gazdasági válság mögött. Hisszük, hogy sok probléma megoldásához áldásosan járult hozzá az Európai Egyházak Konferenciája az elmúlt ötven év alatt, de eredeti céljainak többsége ma is aktuális. Csak a legalapvetőbbet említem, amelyet az *Ökumenikus Chartában* – az Európai Egyházak Konferenciájának és az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának 2001-ben született közös dokumentumában – így olvassuk: „Meg vagyunk győződve, hogy a kereszténység spirituális öröksége Európa számára a meggazdagodásnak és lelkesültségnek megerősítő forrása.”

Ezt az örökséget nekünk kell megjelentenünk a mindennapokban, hiszen mi vagyunk az örökösök. Bár amiatt, hogy az európai alkotmányos szerződés tervezete nem hivatkozik erre az örökségre, jogos a panaszkodásunk, mindazonáltal lehetőségünk és küldetésünk van arra, hogy – az immáron aknamező- és vasfüggönymentes Európában – a magunk egyházi kapcsolatait minden területen intenzívebben éljük meg.

Szomorú jelenség például az, hogy hetvenes-nyolcvanas évekhez képest a testvér-gyülekezeti kapcsolatok megritkultak és megerőtlenedtek. Pedig keleti és nyugati hittestvéreinkkel most tudnánk csak igazán tartalmit együttműködést megélni annak érdekében, hogy a modern és posztmodern Európában hitelesen és hatékonyan tegyünk biznyságot Isten megmentő és megváltó szeretetéről, amely megjelent Krisztusban, elvezetett a keresztén, és szívünkbe oltatott a Szentlélek által.

Az ötvenedik évforduló megemlékezés megkezdődött Nyborgben, a dániai tengerparti kisvárosban ez év tavaszán, és Lyonban folytatódik július 15–21. között *Krisztusban egy reménységre hívtunk el* címmel. Erre a reménységre mindannyian meghívást nyertünk. Ennek közös, tudatos megélésével ragadjuk meg Európa krisztusi gyökereit, és teremjük meg Európa krisztusi gyümölcsseit.

■ DR. BÓNA ZOLTÁN,
a Magyarországi Egyházak
Ökumenikus tanácsának főtitkára

Levél a G20 országokhoz a pénzügyi és gazdasági világválságról

► **Az Egyházak Világtanácsa levéllel fordult – főtitkárának aláírásával – a G20 országok londoni találkozója felé. A levél megfontolásokat tartalmaz a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságot illetően, figyelembe véve biblikus szociáletikai szempontokat, illetve figyelembe véve az erkölcsi kívánalmakra. A dokumentumot kismértékben rövidítve közöljük. (A szerk.)**

Az Egyházak Világtanácsa (EVT) mély aggodalommal figyelte a jelenlegi pénzügyi és gazdasági világválságot, amely világszerte a munkanélküliség, eladósodás és szegénység növekedéséhez vezetett.

Először is, ezt a válságot az EVT nem csupán pénzügyi és gazdasági válságnak tekinti, hanem olyan válságnak, amelynek morális és etikai tényezői vannak, amelyek egy ideje lassan aláássák társadalmainkat. Egy olyan korszak tanúi vagyunk, amelyben a kapzsiság vált a gazdasági növekedés alapjává. (...) Az EVT kifejezi aggodalmát ezzel kapcsolatban 1984 óta, amikor felhívást tett közre egy erkölcsi elvekre és társadalmi igazságosságra épülő új nemzetközi pénzügyi rendszer létrehozása érdekében.

Hisszük, hogy ismét eljött az ideje a pénzügyi és gazdasági rendszerek ilyen átalakításának, a mindenki-re vonatkozó becsületesség, emberi méltóság és szociális igazságosság alapján. (...) Szeretnénk fölvetni olyan szempontokat, amelyeket számításba kell venni a jelenlegi rendszer átalakításához.

Amint a G20-vezetők megállapították, ez a válság alkalmat adott arra, hogy együtt elemezzük, hogyan hozhatunk létre olyan rendszert, amely nemcsak fenntartható, hanem igazságos és erkölcsös is. A kormányok jelzik, hogy határozott lépéseket fognak tenni a világkereslet élénkítésére és a pénzügyi szektor stabilitásának a fenntartására. (...) Úgy gondoljuk, hogy túl kell menni a rendszer rövid távú összeomlásának megakadályozásán. Bátor és új intézkedésekre van szükségünk, amelyek megjavítják ezt az igazságtalan és erkölcstelen rendszert annak érdekében, hogy a jövőben ne fordulhasson elő ilyen válság. Úgy látjuk, hogy a jelenlegi pénzügyi és gazdasági intézményeket drasztikusan át kell alakítani ahhoz, hogy elkerülhessük a válság megismétlődését. Most radikális változtatásokra van lehetőség, mert a nemzetközi közvélemény és az együttműködés iránti elkötelezettség kedvező. Felébredt a közös felelősség szelleme. Azonban ahhoz, hogy egy ilyen átalakítás sikeres és fenntartható legyen, ezt a vitát az Egyesült Nemzetek Szervezetének napirendjére kell tűzni. (...)

Üdvözöljük és nagy jelentőségűnek tartjuk azt a javaslatot, hogy létre kell hozni a fenntartható gazdasági tevékenység globális alapszabályát, amelynek célja az, hogy egységes szerkezetben szabályozza a globális gazdaság stabil, szociálisan kiegyensúlyozott és fenntartható formáját. Ehhez hozzáteszük, hogy ennek az alapszabálynak erkölcsi alapokon kell nyugodnia, és megköveteléseiben az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez tartozó összes országának részt kell vennie. Még fontosabbnak tartjuk azonban az egyházak, hogy a világszegénység elleni küzdelemre, az élelmiszer-válságra és az éghajlatváltozásra ugyanolyan figyelem fordítsassék, mint a pénzügyi összeomlás okozta károk mérséklésére.

A fentiek alapján engedjük meg,

hogy az egyházak nevében körvonalazzak néhány javaslatot a G20 2009. áprilisi londoni találkozója éppúgy, mint az Egyesült Nemzetek 2009. májusi plenáris ülésére.

1. Ez a válság jó lehetőség a nemzetközi közösség számára arra, hogy az Egyesült Nemzetek égíse alatt új pénzügyi rendszert teremtsen meg, amelyben minden ország és a civil szervezetek széles körű részvételére volna lehetőség. A G20-találkozónak tehát elő kellene készítenie a kérdésnek az Egyesült Nemzetek májusi közgyűlésén való teljeskörűbb megvitatását.

2. El kell indítani az összes globális pénzügyi és kereskedelmi intézmény demokratizálásának folyamatát.

3. A felügyelő intézmények átalakításával és megerősítésével el kell rettenteni a destabilizáló valutaspékulációktól.

4. Erkölcsileg és társadalmilag igazságos gyakorlatot kell kialakítani, amely irányítani tudja a világ pénzügyeit.

5. Létre kell hozni a tőkeáramlás és a tőkeszökés nemzetközi, állandó és kötelező ellenőrzési mechanizmusát.

6. Nemzetközi pénzügyi rendszer kell kialakítani, amely a tartalékok új rendszerén alapul, beleértve a regionális tartalékvaluták megteremtését és megszüntetve az USA-dollár jelenlegi fölényét.

7. Be kell tiltani a zugalapítványokat és az olyan piacokat, ahol mérgező termékeket forgalmaznak ellenőrzés nélkül.

8. Véget kell vetni az árucikk-, elsősorban az élelmiszer- és energia-spekulációnak olyan mechanizmusok létrehozásával, amelyek figyelik a spekulatív magatartást.

9. Le kell rombolni az adóparadicsomokat, igazságszolgáltatás elé kell állítani azokat, akik ezzel spekuláltak (egyéneket, társaságokat, bankokat és pénzügyi közvetítőket), és létre kell hozni egy nemzetközi adószervezetet az adóverseny és adókiájtás elleni küzdelemre.

10. Létre kell hozni a gazdagság megosztásának új nemzetközi rendszerét. (...)

11. El kell törölni a törvénytelen adósságot és az elszegényedett országok elviselhetetlen adóterheit. Létre kell hozni egy demokratikus, elszámolásköteles, tisztességes hitelrendszert, amely a fenntartható és méltányos fejlődést szolgálja.

12. Biztosítani kell, hogy ez a válság ne vezessen a szegény országoknak nyújtott hivatalos fejlesztési segély (ODA) csökkentéséhez, és a millenniumi fejlesztési célokra se hasson hátrányosan.

(...) Azt remélem, hogy meg fogják fontolni ezeket a javaslatokat, és hogy találkozójukra nemcsak feltörekvő piacgazdaságokat fognak meghívni, hanem szegény országokat is, hiszen ezeket még jobban érinti a válság. (...)

Felajánljuk imádságainkat a konstruktív és sikeres találkozóért.

Szívélyes üdvözlettel:
■ REV. DR. SAMUEL KOBIA
főtitkár
(Fordította: dr. Bóna Zoltán)

HIRDETÉS

A Lepramisszió körzeti jótékonyági rendezvényt tart április 19-én, vasárnap 16 órakor Miskolcon, a tetemvári református templomban („deszkatemplom”). Képes előadással mutatja be a misszió munkáját Janet Walmsley, a Nemzetközi Lepramisszió fejlesztési igazgatója. A nyitóáthítatot Csomós József püspök, a rendezvény fővédnöke tartja. Zeneszámokkal szolgál a Jerikó fúvós-együttes.

A Lepramisszió tavaszi csendesnapját és nagygyűlését április 20-án, hétfőn 10 órakor tartja az újpesti baptista templomban. Képes előadással mutatja be a misszió szolgálatát Janet Walmsley, a Nemzetközi Lepramisszió fejlesztési igazgatója. A szeretetvendégséggel záruló alkalomra, mely körülbelül 13 óráig tart, mindenkit szeretettel várunk. (A templom címe: 1043 Budapest, Kassai u. 26., a metró újpesti végállomásától a Munkásotthon utcán öt perc gyalog.)

HIRDETÉS

Közyűlési közlemény

A Déli Evangelikus Egyházkerület közgyűlése április 24-én, pénteken 10 órai kezdettel ülést tart a Tótkomlósi Evangelikus Egyházközség gyűlekezeti termében (5940 Tótkomlós, Luther u. 1.).

Erre az alkalomra a Déli Egyházkerület közgyűlésének tagjait szeretettel hívjuk és várjuk.

Erős vár a mi Istenünk!

Gáncs Péter püspök,
Radosné Lengyel Anna
egyházkerületi felügyelő

HIRDETÉS

Egyházkerületi sportnap

Az Északi Evangelikus Egyházkerületben április 24–25-én, péntek–szombaton ismét megrendezzük az egyházkerületi családi és sportnapot az Evangelikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziuma és Kollégiumában. Szeretettel hívjuk és várjuk a kapcsolódni és sportolni vágyó családokat, gyűlekezeti tagokat. Jelentkezni lehet Simon Attila iskolalelkészénél április 20., hétfőig az alábbi elérhetőségeken: e-mail: hangyaz2@freemail.hu vagy telefonon: 20/824-3468. További információ és a jelentkezési lapok letölthetőek az Északi Egyházkerület honlapjáról.

HIRDETÉS

Rajzpályázat gyermekeknek – 2009

A Magyarországi Evangelikus Egyház Gyermekek- és Ifjúsági Osztálya rajzpályázatot ír ki *Gyermekek a Bibliában* témakörben.

A gyermekek öt kategóriában, korosztályonként pályázhatnak: óvodások, 1–2. osztályosok, 3–4. osztályosok, 5–6. osztályosok és 7–8. osztályosok. Minden pályázó legfeljebb három rajzot küldhet be.

A rajzok A/4-es méretben készüljenek. Használható színes ceruza, filctoll, zsírkreta vagy festék. A lap hátsó oldalán szerepeljen a készítő neve, életkora, a mű címe, illetve a pályázó lakcíme, gyűlekezete és az óvoda vagy iskola neve.

A pályamunkák beérkezésének határideje: 2009. május 15. A cím, ahová a rajzokat várjuk: Magyarországi Evangelikus Egyház Gyermekek- és Ifjúsági Osztálya, 1450 Budapest, Pf. 21.

Az eredményhirdetés a 4. országos evangelikus gyermeknapon lesz Albertirsán, az Alberti Evangelikus Általános Iskola tornatermében május 30-án.

Az országos evangelikus gyermeknapon a zsűri által legjobbnak ítélt rajzokból a tornaterem galériáján kiállítást rendezünk. Minden pályázónak jutalom jár, és az egyes korosztályokban az első három helyezett ajándékkal részesül.

További információ Pál Marietta gyermek- és ifjúsági referenstől kapható (telefon: 20/824-4454; e-mail: marietta.pal@lutheran.hu).

Konok következetességgel üti fel Németh László drámáinak lapjait *Udvaros Béla* – ezúttal mint művészeti vezető –, hogy megálmodott színházának színpadán, *Schöppflin Aladár* szavaival szólva, „nagy írói szándék” bontakozzék ki. Merő képzelgés azt állítani, hogy *A két Bolyai*, a *Galilei*, a *Nagy család* színre vitele után most pusztán a név vonzása mozdította volna a rendezői akaratot, a *VII. Gergely* színpadra állítását.

Németh László színháza – sok kritikusa állítja – voltaképpen felolvasószínpad. A színész nem egyéb, mint a néző fáradozását átvállaló, okos és érzékeny értelmező, aki a mesteri metaforákat, szokatlanul gyönyörű jelzőket és bravúros szerkezetű mondatokat a realiztikus beszédmód medrébe tereli. A dogmatikus dramaturgia vélemezői ezek, akik a nyílt színi ütközések és a nyers cselekvések halmazában ismerik csak fel a tökéletes drámát. Németh kísérleti dramaturgiája csak rövid ideig volt céltáblája azoknak a kritikai vadaknak, amelyek papírszínházzá fokozták le drámáit, *Kárpáti Aurél* kritikus mogolnak – aki „illetéktelen behatólnak” minősítette színműveit – a sértését is elviselte, mert végül is a színpad, szövetségben az értő nézőtérrel, méltó feleletet adott a kételkedőknek és elutasítóknak.

Miben rejlett a Németh László-i új dramaturgia lényege? A dráma igazi színpada nem a világ, hanem a lélek; „az emberi örültség, amely nem hajlandó saját érdekeit felfogni”.

A *VII. Gergely* című dráma 1937-ben keletkezett, színpadra jutásának dátuma 1939. A pápát – Németh László öröme és megelégedése – *Tímár József* alakította. A művet *Németh Antal*, a kor legjobb rendezője és színházi teoretikusa a tíz legjobb magyar dráma közé sorolta.

Meglehet, ezzel az igényes értékeléssel a hazai színházi világ nem teljesen azonosulhatott, mert méltatlanul kevés alkalommal kerülhetett csak színre a mű. Ennek okát talán abban kereshetjük, hogy Németh Lászlónak ez a drámája – frazeológiai tekintetben – bonyolult. Történelmi szá-

VII. Gergely

Németh László történelmi drámája az *Evangelium Színházban*

gely az egyházi és világi hatalom primátusának drámája. VII. Gergely, a 11. század legjelentősebb reformpápa a kereszténység lelki megerősödését és egységét azáltal szerette volna biztosítani, hogy hatalmát kiterjesztve a világi uralkodókra, hűbéri engedelmségre kényszerítve a hercegeket és a nagy vagyonokat felhalmozó, Rómától elszakadó püspököket, ők majd Szent Péter apostolának palástja alatt imádják az Istent.

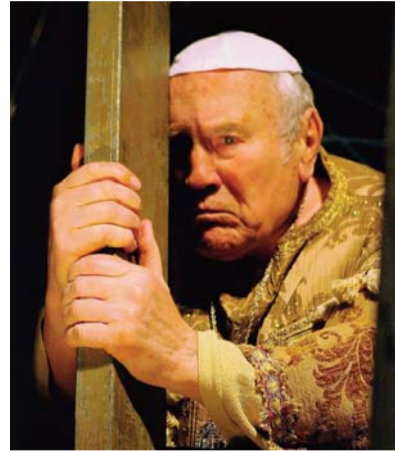
Ez a történelmi szituáció és csábító környezet indította írásra Németh Lászlót, aki a történelemben nem a csatározásokat, a vélhetően gyakori fizikai konfliktusokat ragadta meg a szélesen feszülő témában, hanem a lelkekben zajló viharokat.

VII. Gergely reformtörekvéseinek bevezetése közben a leglátványosabban *IV. Henrik* német királlyal ütközik össze, aki ellenpápaság szervezésével felel Róma reformjaira, de a kiátkozás intézménye, amely VII. Gergely nevéhez kapcsolódik, meghatárolásra kényszeríti, s Canossa vára alatt télidőben, mezítláb, darócban esedezik bűnbocsánatért, amelyet a pápa esdeklő környezetének hatására meg is kap. Henrik rút visszavágással torolja meg megaláztatását.

Az apostol mind az investitúra-küzdelemben, az egyházi méltóságok kinevezésének a jogában, mind pedig a simonia (lelki és egyházi javakkal történő üzletelés) visszaszorításában vereséget szenved. Nem a túlerő és a mély gyökeret eresztő érdek miatt, hanem – ahogy ma mondanánk – a módszer megválasztásának okán. A szellem emberének küzdelme a „test embere” ellen eszközbeli váltást igényelt volna.

Gergely az Isten hatalmára építette „stratégiáját”. Kritikusi nem véletlenül írták: „A világ történelmének talán egyetlen alakja sem vetette oda magát ilyen szent hittel és démoni elfogultsággal, hogy a vér és erőszak világát a szellem hatalma alá vesse... Életét ő maga a vergődések és bukások hosszú sorának érezte, s valóban mint száműzött halt meg. De visszanezve rá ez a bukás csupa győzelem.”

mos helyszínt, nevet, földrajzi egységet villantanak fel, már-már a követhetlenség szaporaságával. A dialógusok veretes elmélkedések is, szükség volt tehát olyan húzásokra, rövidítésekre, amelyek átélhetővé, követhetővé tették a cselekmény sodrását.

Mesteri húzással, teljes jelenetek elhagyásával, szerepek összevonásával ott maradt a néző számára egy esendő pápa, aki nem démonian, nem zsarnokian, még csak nem is fanatikusan ragaszkodott Krisztus igazságához, hanem a jóra szerződött ember türelmetlenségével.

Egy új, modern pápát láttunk *Bánffy György* alázatos megformálásában? Igen! Az „üzénőfüzetek” olvasására hajlamos utókor most egy olyan pápát hallott és látott, aki biztosította a nézőt: „A dráma igazi színpada nem a világ, hanem a lélek.” Bánffy még az antihumánusnak teendő eszközöket is humanizálta, „pápai síkról” emberi síkra hozta le a konfliktusokat, néha iróniával, máskor egészséges humorral fűszerezte dikcióit. Az *Evangelium Színház* protestáns színpadán a *Pataki András* rendezte VII. Gergelynek az Isten szolgálatára áldozott jó buzgalma még bukásában is előremutató volt; kapaszkodókat kínált a későbbi reformáció hívei számára.

Felfigyelhetett a néző az előadás érdekes díszletére is. Tervezője nem szerepel a színlapon, pedig a pápai lakótereket, a canossai várat, *Róbert* király salernói palotáját megjelölő fémlépcső, híd, a színpadi

kívül az *Otto* ostiai püspököt alakító *Lénárt László* szép hangjára, a pápa iránti hűségének hűvös, visszafogott megjelenítésére ügyelhetett az érzékeny néző, s arra a gyönyörű monológra, amely az előadás fénypontjaként, a játék végén hangzott fel, a megtört pápa árnyéka mellett; *János evangeliumának* néhány sorára, amely arról szól, hogy Krisztus igazságát semmilyen emberi gyengeség nem buktathatja meg.

Áron László Hugója a franciaországi clunyi kolostor reformeszméit képviseli. Azokat a tanokat, amelyeket Gergely is magáénak vall, ám gyakorlati megvalósulásuk módszerei éket vernek közük. Áron bölcs vitában próbál hatni a türelmetlen pápára, tanácsai, hittudói „korholásai” hatástalanok maradnak. Az alakítás feltétlen erénye a „pedagógiai” attitűd okos alkalmazása.

Németh László VII. Gergelye felismerni vélt hibáival az ötödik felvonásban szembesül. (Ebben az előadásban a második rész utolsó előtti jelenetében.) *Desiderius* apátot kéri, olvassa fejére hibás cselekedeteit. *Mucus Sándor* Desideriusa ezt jó lelkiismerettel, kellő tapintattal meg is teszi. Itt megint újdonságot tapasztalhat a néző: VII. Gergely az igazmondásra nem a Németh László-i szigorral válaszol, hanem emberi esendőséggel; aki „túl mohó volt a jobban”, annak imája sem érhet mindig a célba – summázódik a két egyházi méltóság vitája.

Három női szereplője is van a darabnak. *Matild* toszkánai grófnő, *Ágnes* császárné, Henrik anyja és *Adelhaid*, Henrik anyósa. A három nő szerepe abban merül ki, hogy Gergely cselekvési hajlandóságait erősítik, ám ez a szerepkör a módszeres húzások által meggyengült. Ily módon *Buzogány Márta* (Matild), *Borbáth Otília* (Ágnes, Henrik anyja) és *Vajda Márta* (Henrik anyósa) pusztán csak hatásos színfoltja volt a nagy erejű előadásnak.

Kisebbszerepekben kimunkált, ezáltal kitűnő teljesítményt nyújtott *Farkas Tamás*, *Gyurin Zsolt*, *Rékai Nándor* és *Kárpáti Tibor*. A dramaturgiai indokolt húzás Németh László huszonegy szereplőjéből tízet szabadságot, viszont *Dibusz Ferenc* orgonista-zeneszerző révén – az ő szerepe az volt, hogy középkori dalmokra hajazó orgonamuzsikával színezzé, karakteressé tegye az előadást – gyarapodott a fellépő gárda.

Huros Anna Mária jelmezei jellemfestők voltak. Külön örömdetes, hogy a címszereplő teljes pápai díszben jelent meg mindvégig a színen; az idő, a körülmény, a helyszín nem „öltöztette át”. Ezzel is érzékelte azt a rendezői törekvést, amely „életre ítélte”, századokon átívelő pápát hozott színre, noha a dráma ezzel a mondattal zárul: „Szerettem az igazságot, gyűlöltem a méltatlanságot, ezért halok meg száműzetésben.”

■ PÁRKÁNY LÁSZLÓ

FOTÓK: HORVÁTH GÉZA

lai-utalásai néha követhetetlenek, a főszereplő pápa jelleme, lelki indítékai többféle rendezői értelmezést is kínálnak; egyházi méltóságról lévén szó csak óvatosan lehetett világi gyakorlatra kivetíteni cselekedeteit.

Nagyon leegyszerűsítve a *VII. Ger-*

Az *Evangelium Színház* – küldetéséhez híven – Németh László engedelmes szövegéből egy teljesen új VII. Gergely pápát állított színre. Mint közismert, ez a dráma erősen történelmhez simuló mű; a világi és egyházi hatalmak küzdelmei szá-

háltért betöltő orgonásípok és a pápa „magánzféráját” jelölő imazsmoly egy modern színházi törekvés járuléka, amely arra kényszeríti a nézőt, hogy a dráma koncentrált ívére figyeljen.

Bánffy György újszerű pápáján

További előadások: április 17., 24., május 8., péntek: este 7 óra; április 19., 26., május 10., vasárnap: délután 3 óra.

Jegyárúsítás mindennap az 1/250-5338-as telefonszámon, illetve hétfő, szerda, péntek délután 14–18 óra között a Duna Palota portáján: 1/235-5500. Jegyárak: 2800, 2400, 2000 Ft.

Lehet élni olvasás nélkül – de nem érdemes...

Valljuk ezt sokan, de úgy tűnik, egyre kevesebben e hazában. S most nem egy válságjelenségről van szó, valamiről, ami újabb hozadéka a mindenkit egyre mélyebben sújtó gazdasági válságnak (például hogy drágábbak a könyvek, ezért nem tudunk eleget vásárolni – ami egyébként sajnos igaz). Ennél aggasztóbb folyamat van most már kimutatható, mérhető stádiumban a szakemberek szerint: átalakulóban vannak az olvasási szokások. Pontosabban a felnőtt-társadalom *leszokóban van* arról a szellemi és lelki élvezetről, amelyet egy könyv kézbevétele jelent.

Olvasom a minap az *Új Könyvpiac* című kiadvány márciusi számában, hogy nyilvánosságra hozták a legutóbbi, 2005-ben készített „olvasáskutatási vizsgálatok” eredményét. Ilyet is végeznek ugyanis, tízévente, hogy az élet ezen – egyesek szerint nélkülözhetetlen, mások szerint felesleges, következőképp ismeretlen – szelvényéről is megszondázzák a magyar társadalom tagjait.

Olvasunk-e tehát, és mennyit? (Itt rögtön közbevetem: a minőség és a mennyiség egészen specifikus módon áll arányban egymással a könyvek tekintetében, hiszen lehet kevés „jó” és sok „rossz” könyvet olvasni, vagy fordítva – de mit értünk egyáltalán „jó” és „rossz” könyvön? Ami nekem „jó”, és „életem könyve”, az másnak esetleg nem mond semmit... De így van ez jól, ezért – is – kaland az olvasás: megtalálnak minket a könyvek, és mi is magunkhoz vonzuk őket. Annyiban maradjunk mégis, hogy *többet* olvasni határozottan jobb, mint *kevesebbet*.)

No de visszatérve a vizsgálatra, engem sokkolt a sommás eredmény: „1964-ben a felnőttek 60 százaléka azt mondta, hogy évente legalább egy könyvet elolvas – ma

ugyanennyien, hogy egyet sem. A könyvtől való eltávolodás az utóbbi években gyorsult föl: 2000-tól öt év alatt a felnőtt népesség nyolc százaléka szokott le az olvasásról. A vizsgálat idején, 2005-ben a 15 éves fiatalok 30 százaléka funkcionális analfabéta volt – valószínűleg 2009-

HIRDETÉS

A Luther Kiadó szeretettel várja kedves vásárlóit a *XVI. budapesti nemzetközi könyvfesztivál*on! Időpont: április 23–26. Helyszín: Budapest II. ker., Millenáris, Jövő Háza, földszint 47. stand.

ben ennél néhány százalékkal többen azok.”

Azt még csak „értem”, hogy valaki nem olvas. Egyet sem. De képzeletem nem tudja megalkotni az „évente egy könyvet olvasó” profilját. Mert hát miért is olvas, aki – egyáltalán – olvas? Bizonyára mert örömet szerez neki. Mert gyerekként otthon is ezt látta. Mert egy sereg kérdésére gyakorlatilag sehol másutt nem talál választ, mint a könyvekben. Mert olyan élményeket nyújt számára egy-egy szépirodalmi mű, amilyenre semmi más nem képes. Mert, mert... az egész világ minden kincse ott van a könyvespolcokon, csak érte kell nyúlni.

A rendszeresen könyvet olvasók közös megtapasztalása, hogy tisztán emlékeznek rá: egy-egy számukra fontos könyv mikor, hol, melyik életszakaszukban érte el őket, és indította el valamerre. Jó, de néha szomorú nosztalgia erre a régi önmagunkra visszaemlékezni, ha ugyanazt a könyvet újraolvassuk. Hiszen az derül ki, hogy nemcsak mi örizzük a lelkünkben a könyveket, hanem azok is – minket. De ez már valami olyan titok, amit talán nem is szabad megfajteni.

Az olvasáskutatás kimutatta: „A jó kortárs és klasszikus irodalom visszacsempészi a lelki nyugalmat, erősíti a konfliktustűrő képességet. Segít kibírni a napi feszültséget, lecsitítani az agressziót, elérni, hogy dühünkben ne üvölsünk vissza, és se magunkat, se a környezetünket ne mérgezzük durvasággal...” (Az olvasás a hosszabb élet titka? *Új Könyvpiac*, 2009. március.)

Április 23-án nyílik a budapesti nemzetközi könyvfesztivál a Millenárison. Arra számítok, hogy sok kismult, derűs, sugárzó arccal találkozom. Ott a helyünk.

■ K. D.

Jegyzetlapok

Esti olvasmány. „A semmibe írni, csakugyan lehetetlen. De kinek akarsz írni? Az orvosodnak, vagy a sarki trafikosnak?” Márai teszi föl ezeket a kérdéseket 1950-es naplójában. Irtózom én is az ürességtől, amibe sokszor behull a munkám. De próbálok leküzdeni. Minden igazi, végzetes üzenetet a semmibe írtak, ahogyan *Szent Ferenc, Lao-ce* vagy *Hamvas Béla* tette a legnehezebb időkben.

Régi szavak. Ifjúságom szavai: „Haza” és „boldogság” a mai élet vörös lúgában elvesztették értelmüket. Helyükbe mások kerültek: „hazugság”, „csalás”, „tolvajlás”, „sztrájk”, „gazdasági válság” stb. Csekély a valószínűsége annak, hogy béke útján rendeződnek gondjaink, hogy Magyarország megmenekül az örlő napokban. Ilyenkor kérdezem magamtól: vezet-e út a jó emberekhez? Van-e még Haza? Megőrző nyelv? Talán van. Meghallom hívását. De műveltség és erkölcs már nem létezik a szó igazi értelmében. Öreg emigránsok, 1956-os menekültek mondják: hazajöttünk meghalni, mert élni itt nem tudtunk!

Számvetés. Számot kell vetni helyzetünkkel, akármilyen fájó is. Mit hoz a holnap? Csak a Gondviselés segíthet. És segíteni fog, ebben hiszek most, a legnagyobb reménytelenségben!

Hangverseny. A zsúfolt közönség között idős hölgyek. Nézik egymást, majd az ezüstösebb hajú megkérdezi: „Nem ismered meg?” Tétova válasz: „Rémlík. De nem tudom.” Mosolyogva felel a szelíd arcú: „Együtt jártunk az óvodába. Kiss Mariann.” A másik arca is felragyog: „Te lennél az?” Ámuldoznak mind a ketten a terem végében. És nem győznek betelni egymással. Idézik a régi szép időköt, a kedves társakat; még a beceneveket is pontosan tudják. Szomorú-

an ismétlik, a negyvenkét pajtásból csak ők ketten élnek!

Német börtönszálló. Egy élelmes vállalkozó szállót alakított ki a volt kommunista fogházakból. Óriási siker. Van itt rendes szoba is, nászutasoknak luxuslakosztály. De a legkapósabbak a szűk cellák. Ahol át lehet érezni a szarnoki hatalmat. Ezt kéri legtöbben, egy éjszakára ötven euró. (Persze a verőlegények hiányoznak, akkor az arcokra fagy a mosoly, akkor megsejtenék a vendégek, mit ért az emberélet.)

Su-la-ce. Kis könyvében, a *Reggeli beszélgetésben* egy gyönyörű sort talál: „A mester szavait, mint tört cserepet, szorgalmasan összerakták.” Szép megfogalmazás. Így kellene tennem nekem is, hallgatni az embermi panaszokat, gondokat, rakni egymás mellé az új és új gondolatokat. Talán egyszer összeáll meglópt és kifosztott életünk.

Madárfürdés. Az ablakunkba kitett etetőhöz minden reggel eljön egy cinke. Előbb megfürdik a lapos itatóban törékeny szárnyával csapkodva, azután napraforgómagot válogat. Füttyöget, vagyis megköszöni a napi figyelmet és segítséget. És ami ritka erény egy sóhajnyi tollas labdánál, társainak is szól, hogy itt, ennél az ablaknál friss vizet és ételmet lehet találni. Jut mindenkinek, csak be kell tartani az érkezési sorrendet.

Kazinczy. Egyre kevesebben ismerik, talán csak egy-két professzor tudja, ki volt ez a különös, sovány arcú férfi. Kassai polgár, aki börtöncellájában vérevel írta beporosodott verseit és naplóját. Verekedett Berzsenyivel, aki neki köszönhette a tanulást és a súlyos költeményeket. És neki köszönhetjük mi a tüneményes pillanatot: kopényéből bújt ki a csillagfényes magyar irodalom.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

► Az elmúlt év nyarán nagy ajándékot kaptak gyülekezeti kórusaink. Az *ünnep éneke* címmel megjelent *Herbert Wulf* kórusgyűjteménye, mely az ünnepek és vasárnapok graduálénekeit tartalmazza háromszólamú vegyes kari feldolgozásban. Egy nagy jelentőségű ajándék esetében nem árt időről időre tudatosítani magunkban, mivel lettünk gazdagabbak. Az a veszély is fennáll, hogy sokan még nem értesültek e kotta megjelenéséről, így használni sem tudják. Ezért döntöttünk úgy, hogy rövid interjúban bemutatjuk a szerzőt és művét.

Herbert Wulf Magyarországon élő német egyházzeneész. Több nagy német gyülekezetben töltött be kántori állást – amely magában foglalja az orgonista és a karnagyi szolgálatot –, valamint tanított a herfordi egyházzenei főiskolán. A magyar egyházzeneészek közül többen is tanulhattak nála Németországban és Magyarországon egyaránt.

– Mi indította arra, hogy belekezdjen ebbe a munkába?

– Feleségemmel, *Kinczler Zsuzsannával* jó másfél évtizede Cinkótán végzünk kántori szolgálatot. A gyülekezet énekkarának szüksége volt énekelnielőre, mert a szólamárnyok miatt a négyszólamú vegyes kari kottákat nem tudták használni. Az először csak néhány alkalomra

Herbert Wulf: *Az ünnep éneke – Háromszólamú korálok vegyes karra.* Luther Kiadó, Budapest, 2008. Ára 900 forint, öt példány fölött 750 forint/db. Megrendelhető: Evangélikus Kántorképző Intézet, 2151 Fót, Berda József u. 3. Telefon: 27/538-306, 27/358-060, drótposta: kantorkepzo@citromail.hu

Másik örömhírünk: a kántorképző honlapja – <http://kantorkepzo.lutheran.hu> – új rovatval gazdagodott *Egyházzenei segédanyag* néven. Itt a közelgő vasárnapok és ünnepek énekeihez kapcsolódó könnyebb korálelőjátékokat és kórusműveket adunk közre, ezzel segítve a kántorok igényes készülését és az istentisztelet méltó ünneplését.

Az ünnep éneke

Beszélgetés Herbert Wulf egyházzeneessel

szóló munka bővült ki később úgy, hogy az egész egyházi élet átfogja.

– Mennyiben más három szólamra harmonizálni, mint a klasszikusnak számító négyszólamúságban? Van-e különbség a kétféle harmonizálás között?

– Az elvekben nincs különbség; a szólamszám eltérése csak technikai kérdés.

– Milyen ezeknek a leleteknek a harmóniavilága? Hogyan lehet megtalálni az egyensúlyt a klasszikus hangzás és az egyéni stílus között?

– Ilyen helyzetben a korrekt harmonizálás és a szólamok könnyen énekelhetősége, szép dallamvezetése a cél, nem az egyéniség előtérbe helyezése. Tehát nem klasszikus ér-

telemben vett kompozíciókról, hanem inkább alkalmazott muzsikáról van szó.

A gyűjtemény a graduálénekefeldolgozásokat az énekeskönyvünkben szereplő hangnemből tartalmazza. Nemcsak a szoprán, hanem a többi szólam is úgy van formálva, hogy a hangterjedelme ne legyen túl nagy – az alt kis g-től kétvonalas c-ig, a férfikari szólam nagy G-től egyvonalas d-ig –, tehát kis létszámú és egyszerűbb kórusok is bátran énekelhetik!

– Hogyan használjuk ezt a kottát?

– Ezek a feldolgozások leginkább

arra valók, hogy *alternatim* módon, versszakonként a gyülekezettel felváltva énekeljük, gazdagítva és élénkítve az istentisztelet liturgiáját. Ez alaposabb teszi az evangélium befogadását is, mivel az igényelt nagyobb koncentráció miatt mindenki jobban figyel a szövegre.

– Tervez-e hasonló nagyszabású munkát, amellyel az istentiszteletek liturgikus zenéjét gazdagíthatjuk?

– A háromszólamú korálkönyv már elkészült, és használatra vár. Ha másra is igény mutatkozik, készen állok rá!

Ilyen bátorítás után megragadom az alkalmat, hogy közlétegyem az „igénylistát”. Először a kórusoknál maradvá: szükség volna kétszólamú feldolgozásokra is, egyenmű kari, de szükség esetén vegyes karban is megszólaltatható tételekkel.

Az orgonistákra is gondolva: hasznos volna egy intonációs gyűjtemény azokhoz az énekekhez, amelyeknek nemigen van irodalmuk (tehát kiemelten az értékes régi magyar dallamok csoportjához és néhány újabb énekhez).

Köszönjük a kézbe kapott értékes gyűjteményt, és nyitottan várjuk a jövőben születő műveket!

■ ECSEDI ZSUZSA

T. PINTÉR KÁROLY

Pál apostol emlékévében

▶ Vajon van-e Európában olyan állam – a Vatikánt nem számítva –, ahol a népességnek akár csak a fele a keresztény hitet tartaná a legfőbb értéknek? Nos, egy déli szigetországban néhány éve még a lakosság hetven százaléka tett ilyesformán hitvallást. Igaz, ennek a szigetországnak a „megtéréséről” maga a Szentírás tudósít, merthogy a máltaiak ősei az evangéliumot attól a Pál apostoltól hallhatták, aki egy tengeri vihar következtében „sodródott” hozzájuk. A Krisztus után 60-ra tehető esemény idején mintegy háromezren éltek a szigeten. Eltelt húsz évszázad, és Málta lakossága ma már a félmillióhoz közelít (a 2008. évi népszámláláskor 403 532 főt regisztráltak), ám polgárai azóta is egységesen (és felettébb látványosan) ünneplik meg az egyházi év emléknapjait. Leglátványosabban talán épp a nagyhétet és a húsvétot. No és persze Pál hajótörésének évfordulóját, illetve a szentként tisztelt apostol neve napját. Kivált a 2008–2009. esztendőben, amelyet a római katolikus egyházfő Szent Pál-emlékévének nyilvánított.

Február 10. és június 29. egyaránt állami ünnep, Péter-Pál napjához országos zongorázást a nyár legnagyobb *festája*, a L-Imnarja aratófesztivál is kapcsolódik. A katolikus vallás a Máltai Köztársaságban ugyanis államvallás, és ottjártunkkor még a felszabadult farsangi hangulatban sem sikerült találnunk senkit (még a fiatalok között sem), aki kifogásolta volna az állam és egyház illetlen szimbiózisát. Nem mintha a „mintavétel” megfellebbezhetetlen következtetésekre jogosítana, de az általunk kérdezettek többsége történetesen abban sem talált kivételt, hogy – uniós norma ide, uniós jogharmonizáció oda – a szigetországban gyakorlatilag mindmáig tilos a válás. „Nem gondolod, hogy ez összhangban van a Biblia tanításával?” – mosolygott vissza a Heritage Malta sajtóosztályának munkatársa. Hangjából kiérződött ugyan némi malícia, de azért az akkreditációs levelet a Protestáns Újságírók Szövetségének igazolványa alapján is készségesen kiállította magyar kollégájának. Arra a kérdésre azonban, hogy mégis hol lehetjük fel Pál apostol nyomát ebben a mindössze 316 négyzetkilométernyi országban, röviden csak ennyit mondott: „Mindennütt.”

És valóban: a (Szent) Pál iránti tisztelet bizonyítékai nemcsak minden településen, de úgyszólván minden utcáson szembeötlenek. Közterületek neve, köztéri szobrok, domborművek tucatjai hirdetik a téritő emléket – egy (lutheránus) látogató akár úgy is érezheti, hogy kultusza Szűz Máriaéval vetekszik. Az arányok máskülönben nem szokatlanok: a népi vallásosság megannyi tárgyi-építészeti kifejeződése első rendben azért a Megváltóba vetett hitről tanúskodik.

A kövér nők templomainak titka

Hogy a pogányok apostolának érkezése előtt milyen kultusznak hódoltak a szigetlakók, azt nem tudjuk, jól lehet a kérdés mindmáig élénken foglalkoztatja a történészeket. Máltán és a köztársaság területéből 67 négyzetkilométert magáénak tudható másik lakott szigeten, Gozón ugyanis a történelem előtti időkben is szokatlan épségben maradt fenn vagy egy tucat – vélhetően szakrális céllal állított – kőépítmény. Ezek az olykor húsz tonnát is nyomó kőtömbökből álló megalitikus templomok mind Krisztus előtt 3600–2500 között épültek, így lényegében a világ legősibb – ma is látható – szabadon álló építményei! Csak épp – mondjuk – a majd fél évezreddel később épült egyiptomi piramisokkal ellentétben sem építőikről, sem funkciójukról nem tudni semmi bizonyosat. Délkeleti tájolásuk a téli napfordulóval

való kapcsolatot valószínűsít, persze sejtésekből és teóriákból nincs hiány. Ezek egyikét a valletai Országos Régészeti Múzeumban rögtönözött számunkra egy brit turista, aki a templomokból származó – természetességkultúra is utaló – szobrocskák láttán megjegyezte: „Ezek a templomépítők a nőkről azért tudhattak valamit...”

A hölgytársaságban nyilván általa sem hangoztatott bonmot humorértékét az a körülmény adja, hogy bár a tíz centiméterestől életnagyságig formázott szobrokon a nőies idomok (csipők és keblek) mérete aránytalanul hangsúlyos, addig e kövér nők többségének a nyakán nincs fej. Ennek a sajátos „művészi kifejezőmódnak” az értelmezését valószínűleg az nehezíti, hogy a nyakakban minden esetben kivájták a helyét a fejnek, ám a nyakra illő, külön formázott fejek az ásatások során csak elvétve kerültek elő...

Máltát egykor valószínűleg földnyelv kötötte össze a tőle ma már mintegy kilencvenhárom kilométernyire „eltávolodott” Szicíliával. A sziget legelső (Kr. e. 5200-ból feltárt) tár-

A Szent Pál örömtüze templom – a névadó öböl partján

gyi emlékei is a szicíliai földművelők újkőkori cserépedény-töredékeivel rokoníthatók. Ám hogy kik hozták ide a megalitikus templomok építésének kultúráját, illetve a kövér nők kultuszát, az talán mindörökké rejtély marad. (Az efféle titkok iránt érdeklődőknek mindenesetre érdemes feljegyezniük legalább *Tarxien*, *Hagar Qim* és a gozói *Ggantija* nevét. Mind közül ez utóbbi a legősibb templom, amelyet – a helybeliek szerint – egy hatalmas istenasszony épített egyetlen éjszaka alatt. (A főszigeten, Paolán található a templomokkal egyidős *Hypogeum*, melynek föld alatti síremlékei különleges világörökség-védelmet élveznek; látogatásuk napjában csupán néhányszor, szigorúan tíz főben maximum csoportokban, következtésképp csak elővételtelben vásárolt jegyekkel lehetséges.)

Barátságos barbárok

A Földközi-tenger szívében – mintegy háromszáz kilométerre Észak-Afrika partjaitól – az említett két benépesített sziget és néhány vízfelszín fölé domborodó sziklaszirt alkotja a máltai archipelagust. Némi jóindulattal a Málta és Gozo közé ékelődött Comino mészkőtömbje is lakott szigetnek tekinthető, hiszen az egykor főként csempészek rejtékhelyéül szolgált, két és félszer másfél kilométeres kopár földterületen az áprilistól októberig üzemelő – s akár félezer vendéget is elszállásolni képes – hotelet a téli hónapokban is vigyázza egy családnyi állandó lakos. A régmúltból azonban mindössze két, emberi kéz alkotta építmény árváldok a szigeten: a jelenlegi formájában 1618-

A máltai Szent Pál-öböl. A kép bal felső részén látható földnyelv a ma már szintén az apostol nevét viselő Selmunett-sziget, ahol Pálék hajótörést szenvedtek. Ezt hirdeti a sziget tetején álló emlékmű is.

ban épített jelzőtorony (Szent Mária-torony) és az ugyanekkorra datált *Miasszonyunk visszatérése Egyiptomból kápolna*, amelynek tizennégy padosát a turistaszézonban nemcsak vasárnap reggelente, de szombat estén-

is megtelepedtek az ellenőrzésük alá vont szigeteken. Ugyan a rómaiak már a második pun háború végén (Kr. e. 201-ben) elfoglalták Máltát, ám azt a Bibliából is tudhatjuk, hogy a municipiumi státust, azaz belső önkormányzatot kapott szigetre nemigen költöztek a birodalom központjából. Lukács evangélista „barbárok” titulálta a szigetlakókat, ezzel a jelzővel pedig akkoriban a se latinul, se görögül nem beszélőket illették.

Apostolok cselekedetei

Adjuk is át a szót az *Apostolok cselekedetei* szerzőjének, aki minden valószínűség szerint maga is Pállal tartott azon a bizonyos tengeri hajóúton. Az ApCsel 27. részétől a 28. rész 11.

verséig – többek között – ezt olvashatjuk:

„Miután úgy határoztak, hogy hajón szállítanak bennünket Itáliába, átadták Pált a többi fogollyal együtt a császári csapatból való Juliusz nevű századosnak. Azután felszálltunk egy adramittiumi hajóra, amely Ázsia tartomány partvidékét akarta behajózni, és elindultunk.

Másnap befutottunk Szidónba. (...) Onnan továbbindulva Ciprus alatt hajóztunk el, mert ellenszél volt. Majd Cilicia és Pamfília partja mentén haladva befutottunk a liciái Mirába. Ott a százados egy Itáliába induló alexandriai hajót talált, és abba szállított be minket. (...) Nemsokára azonban (...) az »Eurakviló«-nak nevezett szélvihar csapott le a tengerre. Mikor az magával ragadta a hajót, úgy, hogy nem tudott a széllal szemben haladni, rábíztuk a hajót, és sodortattuk magunkat vele. (...)

Eljött a tizennegyedik éjszaka, mióta az Adrián sodródunk tovább, amikor éjfél tájban azt gyanították a hajósok, hogy valamilyen szárazföldre közelednek. Lebocsátották a mérőönt, és húsz ölet állapítottak

meg. Amikor pedig kissé továbbmentek, és ismét lebocsátották, tizenöt ölet állapítottak meg. De mivel féltek, hogy esetleg sziklás helyre vetődünk, a hajó farából négy horgonyt vetettek ki, alig várva a virradatot. (...)

Amikor megvirradt, a szárazföldet nem ismerték fel, de egy öblöt vettek észre, amelynek lapos volt a partja. Elhatározták, hogy ha tudják, erre futtatják rá a hajót. A horgonyokat eloldották, és a tengerben hagyták, együtt a kormányrudat tartókötéllel is megeresztették, és az orrvitorlát szelnek feszítve igyekeztek a part felé. Mikor azonban a földnyelvhez értek, ráfuttatták a hajót, amelynek orra befürödve ott maradt mozdulatlanul, hátsó része pedig a hullámveréstől kezdett szakadozni.

A katonáknak az volt a szándékuk, hogy megölik a foglyokat, nehogy valaki kiúszva elmeneküljön. De a százados meg akarta menteni Pált, visszatartotta őket elhatározásuktól, és megparancsolta, hogy akik úszni tudnak, azok ugorjanak először a tengerbe, és meneküljenek a szárazföldre, azután a többiek pedig, ki deszkákon, ki a hajó egyéb darabjaiban. Így történt, hogy mindnyájan szerencsésen kimenekültek a szárazföldre.

Miután megmenekültünk, akkor tudtuk meg, hogy Máltának hívják ezt a szigetet. A barbárok nem mindennapi emberséget tanúsítottak irántunk, mert tüzet raktak, és a ránk zúduló eső és a hideg miatt mindnyájunkat befagyadtak. Amikor Pál összegyűjtött egy csomó rőzsét, és a tűzre tette, egy vipera jött elő a melegből, és a kezébe mart. Amikor a barbárok meglátták a kezéről lecsüngő mérges kígyót, így szóltak egymáshoz: »Bizonyára gyilkos ez az ember, aki a tengerből kimenekült ugyan, de az isteni bosszúállás nem hagyja élni.« Ő azonban lerázta a kígyót a tűzbe, és semmi baja sem esett. Azok pedig azt várták, hogy feldagad, vagy hirtelen holtan esik össze. Mikor azonban a hosszas várakozás után azt látták, hogy nem történik semmi baja, megváltozott a véleményük, és azt mondták róla, hogy isten.

Azon a környéken volt a sziget előljárójának, Publiusznak a birtoka, aki befogadott minket, és három napot át nagyon barátságosan megvendéget. Történt pedig, hogy Publiusz apja lázrohamoktól és vérhasztól gyötörve ágynak esett. Pál bement hozzá, és miután imádkozott, rátette a kezét, és meggyógyította. Miután ez megtörtént, a többi beteg szigetlakó is odament hozzá, és ő meggyógyította őket. Ezért nagy megbecsülésben részesítettek minket, és amikor elhajóztunk, elláttak bennünket minden szükséges dologgal.

Három hónap múlva azután elindultunk egy alexandriai hajón, amely

Védett öblök a tagolt tengerparton – Valletta látképe Sliemából

Szent Pál szigetén

a szigeten telett, és amelynek címerében Dioszkurok voltak.

Sziklaszilárd szentek

Kicsit bizarr ugyan, hogy Pálék épp a Dioszkurok, a tengerjárók pártfogóinak tartott ikrek (Zeusz-fiak) cí-

biekben Athén püspökeként országnak elé vetett – Publiust hivatalosan mindaddig nem emelte a szentek sorába, a máltaiak Pál apostollal és Szent Ágotával egyetemben (róla később) a szigetország védőszentjeként tisztelik.

A mdinai Szent Pál-katedrális

mere alatt vitorlázó hajóval folytatták útjukat, no de hol volt még ekkor a szeretetre méltó Antiókhiai Szent Erazmusz (olaszul Elmo), akihez a későbbi tengerészek fohászokdáltak a bajban? (Időben egyébként nem is volt olyan távol, hiszen az ókori Szíria fővárosának püspöke *Diocletianus* császár idejében, 303-ban szenvedett vértanúságot. Legendája szerint egy viharban tiszta maradt felette az ég – a tengerészek ezért választották védőszentjüknek, hogy megóvja árbo-caikat a villámoktól. S ha eláruljuk, hogy egyik védőszentjüknek tekintették őt a johannita lovagok is, az olvasó talán sejti, hogy nem véletlenül időztünk e párhuzamnál...)

Maradjunk azonban még Pál apostolnál, akinek máltai működéséről a helybeliek Lukácsnál valamivel többet is tudni vélnek. Három hónapos ott-tartózkodása alatt Pál gyülekezetet alapított, és tényként könyvelik el, hogy e gyülekezet vezetője (püspöke) az elsőként megkeresztelt *Publius* lett. Máltai források szerint annak a Pál apostol által meggyógyított „elöljárónak” a fia, aki minden valószínűség szerint római kormányzóként felügyelte a municípiumot.

Bár a katolikus egyház – a később-

A helybeliek azt is tudni vélik, hogy ideje nagy részét Pál apostol a sziget közepén elterülő – a rómaiak által Melitának nevezett, a 9. század óta pedig Mdinaként jegyzett – fővárosban töltötte, Publius ottani villájában. A villa feltételezett helyén katedrális hirdeti az apostol emlékét – mai formájában 1702 óta.

Mdina épségben és szépségben évszázadokat átvészelt erődvárosának nem kevésbé szemet gyönyörködtető, patinás elővárosa Rabat. Ennek főterén ugyancsak Szent Pál nevét viseli egy 1675-ben épült, szintén felettséggel impozáns barokk templom. Oldalán egy barlangkápolnához vezet a lépcső, amelynek előterében tábla hirdeti, hogy 1996-os máltai látogatása során a néhai *II. János Pál* pápa is itt imádkozott, mintegy hitelesítve azt a feltételezést, hogy egykor Pál apostol is ebbe az üregbe vonult félre elcsendesedni.

Rabat legfőbb történelmi nevezetessége szintén a mélyben található. A szigetet alkotó felszíni kőzet különböző fajtájú mészkő. Málta középső részén a puhább, könnyen megmunkálható, úgynevezett meszes iszap a kőzetalkotó. Ezt felismerve a 3. századtól kezdve a helybeliek

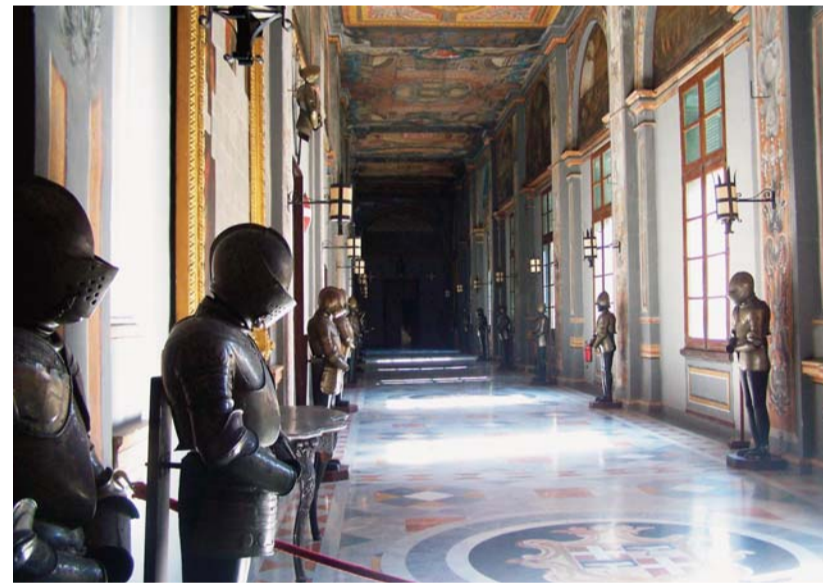
„sziklába” vájt üregekbe temették halottaikat. A kazamaták idővel valószínűs labirintussá terebélyesedtek. A még ma sem teljes egészében feltárt barlangrendszerek egyike szintén Pál apostolról nevezetett el, talán mert ennek előterét a keresztények gyülekezeti alkalmakra is használták.

Közvetlenül kötődik névadójához a freskómaradványokkal is büszkélkedő Szent Ágota-katakomba, mert egy ideig ebben rejtőzködött az a szűz leányzó, akit nemcsak keresztény hite, de kivételes szépsége miatt is üldözött a szicíliai helytartó. Ágota később visszatért szülőföldjére, ahol sorsa bevezetett. Őt azonban nem ezért, még csak nem is rövid rabati bujdosolása miatt tekintik harmadik védőszentjüknek a máltaiak, hanem mert az ő közbenjárásának tudják be, hogy a főszigetet 1551-ben megkímélték a törökök, akik Gozo lakóit egytől egyig elhurcolták rabszolgának.

Hol törött a hajó?

Jóllehet Pál apostol hajótörésének emléknapja február 10., azt ma már a máltaiak is tudják, hogy az esemény valójában valamikor november és december eleje között következhetett be. 1988-ban viszont „országos felháborodást” váltott ki, hogy egy német tudós szerint valójában nem is Málta, hanem a görögországi Kefalónia szigete volt a hajótörés színhelye. Egyenesen megható olvasni a korabeli ellenérveket, melyek között az is szerepel például, hogy „Máltát VI. Pál pápa is mindig Pál apostol szigeteként emlegette”...

Az ókori geológia szaktekintélyének számító (evangélikus) *dr. Heinz*

A máltai lovagok nagymesterének vallettai palotájában

Warnecke disszertációjának (*Die tatsächliche Romfahrt des Apostels Paulus*) legfőbb érve egyébként az volt, hogy Lukács evangélista ugyebár azt írta, hogy „*az Adrián sodródtunk tovább*”. Ezt az érvet történetesen sikerrel cáfolták a Málta és Szicília közötti tengerszakaszt szintén Adriának nevező korabeli feljegyzések, ám a vitának időközben komoly szakirodalma lett, s a kérdés talán csak a máltaiak számára nem kérdés. És talán azon külföldiek számára sem, akik a megannyi emlékhely felkeresése után ugyanerre a következtetésre jutnak.

Arra tudniillik, hogy nem az számít, valóban a róla elnevezett öböl bejáratát ékesítő – és ma már szintén az ő nevét viselő – két apró Selmunettség szigete egyikebe ütközött-e Pál apostol hajója. Nem az számít, hogy az öböl partján álló *Szent Pál örömtüze templom* a 17. században valóban azon a helyen épült-e, ahol az apos-

tol partra vetődött. Hisz oly mindegy, hogy Pál valóban az öböl túlsó végén csörgedező *Apostol-forrás* vizében keresztelte-e meg a Krisztus-hitre jutott első máltaiakat. A lényegen mindezek mit sem változtatnak. Mert a lényeg mégiscsak az, hogy e kis ország népe kétezer év múltán is azt tartja történelme legjelentősebb eseményének, hogy keresztényé lett.

Megpróbáltatások és helytállások

Bár a kereszténység jelenlétét a szigeten folyamatosnak mondják, arról szó sincs, hogy Máltán mindig többségben lettek volna Krisztus követői. A keresztényüldezők éppúgy lohasztották a hitbuzgalmat, mint az anyagi jólét esztendei.

A Római Birodalom kettészakadása után jött rövid (és itt alig érzékelt) bizánci uralmat 870-től muszlim megszállás váltotta fel. Igaztalan volna letagadni, hogy az arabok több szempontból is jótékony hatással voltak a természeti erőforrásokban nemigen bővelkedő mediterrán szigetre és lakóira. A keresztények iránt is türelmesek voltak, de a val-

te (1187) után Akkóba költöztek, a keresztények 1291-es veresége után pedig Ciprusra kényszerültek, ahonnan 1309-ben Rodosz szigetére települtek át, várva a jeruzsálemi visszatérés lehetőségét. Ehhez képest 1523-ban e görög szigetet is fel kellett adniuk – ottomán ultimátumra. I. Szulejmán utóbb nyilván százszor megbánta, hogy szabad elvonulást biztosított a kétszáz évnyi „rodoszodás” alatt tulajdonképpen rettegett tengeri haderővé fejlődött rendnek. Ezt a potenciált méltányolta viszont *V. Károly* császár és *VII. Kelemen* pápa, amikor a hirtelen hontalanná lett johannitáknak ajándékozta a máltai szigeteket, ahonnan szintén kedvükre kalózkodva kellemetlenkedhettek a muzulmánoknak.

Az új honfoglaláshoz kissé komótosan kezdő lovagok a már említett 1551-es gozói töröküldést azonban nem tudták megakadályozni. Ráadásul nyolc évvel későbbi „válaszcspásuk” is kudarcot vallott, flottájuk csaknem fele veszett oda a tunéziai partoknál. Ebből a vereségből viszont helyesen következtetett arra a rend akkori nagymestere – a francia *Jean Parison de la Valette* –, hogy Nagy Szulejmán vérszemet kap, és végleg le akar majd szorítani velük.

Ha van az „egri csillagok” tizenhárom évvel korábbi hősiességéhez hasonlítható heroizmus, akkor az a lovagok és a máltaiak 1565-ös helytállása. Elég legyen utalnunk arra, hogy a harmincezer török sereggel hétszáz lovag és nyolcezer helybeli önkéntes vette fel a harcot. Az elsőként ostromolt Szent Elmo-erőd védői mind egy szálig életüket áldozták... A hazáért? Ne hezitáljunk leírni: ott és akkor – a kereszténység védelmében!

A visszavert török támadást követően az Európa megmentőjeként emlegetett lovagrend ázsíója ismét a magasba szökött, és a keresztény kontinens hálája anyagiakban is bőségesen kifejeződött. A lovagok pedig – nem utolsósorban újabb török támadásoktól tartva – fantasztikus építkezésekbe kezdtek. Fantasztikus építkezések! Megerősítették a sziget erődítményeit, és hozzáálltak a későbbi főváros, a mindmáig eredeti szépségében tündöklő Valletta építéséhez.

Talán nem túlzás azt állítani, hogy mindaz, ami a szigetországba manapság látogatót Málta aranyló (mész)kővekből épített városaiban, falvaiban megragadja, túlnyomórészt a lovagrend – Napóleon „forradalmával” megtört – regnálásának emléke. Miként a templomok többsége is. Mert hogy el ne feledjük, egybekel mellett Pál apostol emlékét és tisztelét is ők kezdték kövekbe vésetni...

Máltán 359 katolikus templom található – jut belőle a sziget minden négyzetkilométerére. Akad azért protestáns templom is. Az anglikánoké például katedrális. Ugye sejti az olvasó, kiről van elnevezve?

FOTO: WIKIPÉDIA

A kezdet kérdései közelről

Beszélgetés dr. Szentpétery Péterrel habilitációja alkalmából

▶ Inkább konfliktuskerülő, mint konfliktuskereső, szerény embernek ismertem meg dr. Szentpétery Pétert az Evangélikus Hittudományi Egyetemen töltött évek alatt. Úgy tűnik, tévedtem, hiszen habilitációs dolgozatának, könyvének tárgyául egy „kimeríthetetlen és problémás” kérdéskört, az evolúciót választott... *Omnia sunt facta per ipsum* (Minden általa lett) – Darwin hatása a teremtésre – teológiai és emberi kérdések című értekezését szakmai kollokviumon védte meg február 13-án (Darwin születésének kétszázadik évfordulója után egy nappal) a Károli Gáspár Református Egyetemen. Művét bírálói – dr. Falus András egyetemi tanár, az MTA rendes tagja, dr. Hegedűs Lóránt nyugalmazott református püspök, egyetemi tanár, dr. habil. Pauk János, az MTA doktora, tudományos tanácsadó és dr. Szűcs Ferenc, az egyetem hittudományi karának egyetemi tanára – véleménykülönbségeik ellenére is egyöntetű elismeréssel illették.

– Tanár úr, könyve mind szó szerint, mind átvitt értelemben fajsúlyos, több mint félezer oldalt tesz ki. Hogyan és miért fordult a figyelme épp Charles Darwin (1809–1882) és az evolúció kérdésköré felé?

– 1988 őszétől kezdve valahogyan olyan könyvek kerültek a kezembe, amelyek ezt a témát tárgyalták. A döntő lökést John Mackay geológusnak, az Ausztrál Teremtéskutató Központ igazgatójának három előadása adta 1991 végén a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen.

– 1993-as Vere resurrexit (Valóban feltámadt) című doktori értekezésében a feltámadás mellett érvel, és „csak” habilitációs dolgozatának témájaként választja a teremtést, amelyről a feltámadásból kiindulva szól. Megemlíti, hogy húsvétjénében a jelenlegi keletkezésméleletet – az ősröbannást – nem tudja elfogadni. Más azonban mondhatná azt, hogy az ősröbannást Isten vitte véghez, és aztán „úgy hagyta” a dolgokat, nem...?

– 1993-ban is hivatkoztam a teremtésre, de még nagyon „az elején” jártam. A probléma az eljárással van; nem tudok egyetérteni sem az „első mozgató”, sem a „mozdulatlan mozgató” modernizált elképzelésével. Isten nem „csupán” világkezdeményt teremtett, ahol aztán az élet „magától” létrejött. Jézus azt mondja magáról, hogy ő a feltámadás és az élet (Jn 11,25). Ennek a kijelentésnek csak akkor van „értelme”, ebben csak akkor „érdemes” hinni, ha a földi élet természetfeletti eredetének nincs alternatívája. Vagyis ha azt valljuk, hogy Jézus Krisztus Atyja és a világ teremtője ugyanaz. „Minden általa lett, és nélküle semmi nem lett, ami létrejött.” (Jn 1,3) Mégpedig egységes koncepció szerint, mert Krisztus a Logosz, a teremtés, a világ rendjének közvetítője.

– Tehát értelmes tervezettség...?

– A hagyományos kreacionizmus mellett – mely szerint a teremtés hat nap, azaz hatszor huszonegy óra alatt ment végbe – a múlt század kilencvenes éveitől kezdve egyre erőteljesebben jelentkező mozgalom az *intelligent design* (ID, értelmes tervezettség). Lényege, hogy az életre és az élővilágra is vonatkoztathatjuk az intelligencia, a tervezettség ismérveit.

– A világ teremtését hat-tízezer évvel ezelőtti dátáló hagyományos kreacionizmus hívei számára a teremtés napjai huszonegy órásként voltak, de a Bibliában arról is olvassunk, hogy Isten szemében ezer esztendő annyi, mint a tegnapi nap (Zsolt 90,4).

– Az egyházatyák és az írásmagyarázók túlnyomó többsége így gondolkodott, de persze akadtak olyanok is, akik a teremtés idejét szimbolikusan magyarázták. Nem szabad elfeled-

kezünk arról, hogy az idő is a teremtés része, Isten kezében van, tehát nem mi döntjük el, hogy valójában mennyi.

– Ha a tudományos megközelítések a teremtés napjainak hossza tekintetében eltérőek is, abban vélhetően egyeznek, hogy ne keverjük össze a vallást és a tudományt. Önt nem támadták amiatt, hogy ezt teszi? Hogy teológus létére „beleüti az orrát” olyan komoly tudományos kérdésekbe, mint az evolúció?

– A magam lehetőségeihez mérten igyekeztem mindennek alaposan utánajárni, illetve segítséget kértem szakemberektől is. Ezzel együtt természetesen érhetnek „támadások”, de csak azt mondhatom, hogy Darwin két fő mentora, John Stevens Henslow (1796–1861) és Adam Sedgwick (1785–1873) is anglikán pap volt. Előbbi emellett a botanika, utóbbi pedig a geológia professzora. Darwinnak is a teológia volt az egyetlen teljes felsőfokú végzettsége, tehát, habár körültekintő és pontos kutató volt, ha úgy vesszük, az evolúcióelmélet szempontjából ő sem volt „szakember”...

– És az is tagadhatatlan tény, hogy Darwin kedvenc olvasmánya William Paley (1743–1805) apologeta, pap és filozófus *Natural Theology* (Természeti teológia) című munkája volt. Ebben a szerző az isteni bölcsesség számos példáját írja le, utalva arra, hogy az élőlények milyen nagyszerűen vannak megalkotva, és arra, hogy a természetben rend és harmónia uralkodik. Darwin – és később követői is – Paley-t kívánták cáfolni, elég kevés sikerrel.

– Egyesek Darwint ateizmussal is vádolták, de könyvéből úgy tűnik, Önnek erről más a véleménye.

– Ne legyünk igazságtalanok vele szemben. Ha valaki ezt állítja, azzal csupán ismeretei hiányosságáról tanúskodik. Darwin a kereszténységgel fokozatosan – tízéves Annie lánya halálakor, 1851-ben végleg – szakított. De még ha azt írta is, hogy a tudományban semmi köze Krisztushoz, és a maga részéről nem hiszi, hogy valaha is volt valamilyen kinyilatkoztatás, mégis egész életében ingadozott hit és hitetlenség között. Folyvást azzal a problémával küszködött, hogy a világ túl bonyolult és nagyszerű ahhoz, hogy a Teremtő létét „kizárjuk”. A mai embernek be kell látnia: minél többet tudunk az életről, az élőlényekről, különösen is molekuláris szinten, annál értelmetlenebb azt képzelnünk, hogy mindez magától jött létre.

– De Charles Darwin „alapproblémája” Ön szerint mégsem ez volt...

– Fő műve, *A fajok eredete természetes kiválasztódás útján*, amely 1859-ben jelent meg, végső soron teológiai kérdése miatt született. Nevezetesen hogy egy jóságos, szerető Is-

ten nem teremthetett olyan világot, amelyben ennyi szenvedés, kegyetlenség és harc van. És ez valóban nagyon nehéz kérdés, Darwint emiatt semmiképp sem szabad elharmokodtan elítélni.

– Darwinnak ezek szerint – habár teológiai végzettsége volt – a szenvedés és a rossz okaként az eredendő bűn vagy mondjuk a sátán nem jutott eszébe?

– Úgy vélte, hogy ha Isten valahol a messzeségben „hagyjuk”, és a vele való foglalkozást az elkerülhetetlenül szükséges minimumra korlátozzuk, akkor azon túl nem kell azzal törődni, miért lett a világ olyan, amilyen. Ebben az esetben az élővilág és a végén az ember is csupán vak természeti folyamatok „terméke”. Ha azt, hogy mi itt vagyunk ezen a földön, ezekre a természetes okokra vezethetjük

vissza, akkor a sátán és a bűn kérdése fel sem merül.

– Hanem sokkal inkább az evolúcióé. Egészen pontosan mit is takar ez a sokak által és gyakran használt kifejezés?

– Az evolúció mai jelentéséről azt mondhatjuk, hogy az nem más, mint az élővilág teljes kialakulása az élettelenről kezdve az emberig és az ember által beszélt nyelvig. És e helyütt hangsúlyoznám: Darwin nem foglalkozott az élet eredetével. A leg-hangosabb követői azok, akik már nemcsak az élőlények, hanem az élet eredetét is pusztán természeti folyamatokkal magyarázzák.

– De ha a létünket természeti okokkal meg lehet magyarázni, akkor az ember már nem isteni teremtmény, hanem csak a majom utóda...

– Hamvas Béla (1897–1968) írja,

hogy „a majomtól való származás hipotézise semmi egyéb, mint grimasz az isteni származás gondolatára, és enélkül nem is érthető, és a fontos benne nem az, hogy tény, hanem hogy sért”. Egyébként ha Istennél minden lehetséges, akkor elvileg az ilyen származás is. De a kérdés persze itt sem az, mi lehetséges, hanem az, hogy mi a valóság.

Ha megnézzük a világot és benne különösen is saját magunkat, akkor ebből Isten értelmes tervezésére következtethetünk. És egyébként is: hogy Isten alkotásai vagyunk-e, vagy sem, az a mi véleményünktől függetlenül úgy van, ahogy van... Ha valaki nem számol Isten létével, azt nem minden érdek nélkül teszi. Mert ha Isten nincs, akkor felelősséggel sem tartozunk neki...

– Mindenesetre az evolúcióra hivatkozva bárki, aki akarta, még könnyebben megnyagarázhatta magának Isten létének hiányát. Ezért nem volt mindegy, hogyan reagált az evolúció elméletére az egyház Darwin idején, illetve a későbbiekben.

– A római katolikus egyház – legalábbis a tanítóhivatali megnyilatkozások szintjén – nem ítélte el nyíltan Darwin tanítását. Ráadásul 1996-ban olyan híradások jelentek meg, hogy a pápa, II. János Pál (1920–2005) elfogadta az evolúciót. Ebből annyi igaz, hogy úgy nyilatkozott: az evolúció több mint elmélet. A teista evolúció a múlt század közepétől kezdve gyakorlatilag az egyház hivatalos tanításává lett.

Protestáns oldalról pedig a kezdeti csatározások után a többség elfogadta az evolúciót mint Isten teremtési módszerét. Napjainkban az anglikán egyház tiszteleg Darwin előtt. Szeptemberben Malcolm Brown, a canterburyi érsekség missziói és közügyekben illetékes igazgatója „bocsánatot kért tőle”.

Összességében azt mondanám, teológus körökben egyetértenek abban, hogy a Biblia nem tudományos igényű beszámoló a világ és az ember keletkezéséről; a hangsúly nem azon van, miként zajlott a teremtés, hanem azon, hogy ki teremtett mindent. De hadd idézzem munkám egyik tézisést: függetlenül attól, hogy ki mit tart „elegánsnak”, Istenhez „méltónak”, a teremtés valóságos lefolyása „hivatalból” a leg-szebb és legméltóbb.

– „Protestáns oldalról a kezdeti csatározások után a többség elfogadta az evolúciót mint Isten teremtési módszerét” – mondta az imént. Ugyanakkor – amint írja – nem minden evolucionista ateista, de minden ateista evolucionista. Eszerint összeegyeztethető egymással az evolúcióelmélet és a hit.

– A hitetlenség nem reális alternatíva a hittel szemben, már csak azért sem, mert minden ember elfogad valamiféle transzcendenciát, egy magánál nagyobb hatalmat. Számomra ez csakis a teremtő, megváltó, megszentelő Isten, aki az értekezés írása közben, az elmúlt hét év alatt, úgy érzem, még „közelebb jött hozzám”. Az apostol szavai napról napra világosabbak: „Ami nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható” (Róm 1,20) Az evolúciós világmodell pedig csak abban az esetben „egyvezethető össze” a keresztény teremtéshittel, ha Isten a valóságban „is” így teremtett.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Előttünk Isten embere

Elizeus próféta élete és üzenete

► „Minket, mai embereket is tanít Elizeus élete és tanítása, hiszen nekünk is van lehetőségünk a nehéz körülmények között vagy éppen jólétben is Istenben bízni...” – olvashatjuk *Sándor Endre Jusszon nekem a benned működő lélekből kétszeres rész!* – *Elizeus próféta élete és üzenete* című kötetének bevezetésében. A lelkész-polgármester legutóbbi művében bibliai szakaszok és hozzájuk kapcsolódó, imával záruló elmélkedések segítségével hozza közelebb mai olvasóihoz az ószövetségi prófétát.

A termékeny szerző szinte évente jelentkezik egy-egy újabb munkával. A Kálvin Kiadó által gondozott könyveiben az Ótestamentum szereplői közül eddig *Debóra, Sámson, Ruth, Sámuel, Józsué, Gád* és *Nátán* alakja elevenedett meg.

Sándor Endre legutóbbi kötetében *Illés* próféta utóda, Elizeus kerül elénk, aki „a legnagyobbra, az élő Istenre, az Úrra bízta az életét, s nem az e világi gazdagságot akarja örökölni és szolgálni, hanem a lelki gazdagság érdekli, s így gazdagít másokat is. Mert soha nem keresi a maga hasznát, hanem mindig a másik emberért él, amikor Isten dicsőségét szolgálja” (5. oldal).

A könyv lapjairól kiderül, hogy Elizeus az Ábél-Mehólából való gazdag földműves, Sáfát fia. Nevének jelentése: Isten megszabadít. Szántó-veető munka közben az Úr úgy hívta el, hogy Illés rádobta a palástját. Szolgálatának kezdete, Illés elragadtatása előtt nem kevesebbet kért mestertől, mint azt, hogy a benne – tudniillik Illésben – lévő lélekből neki kétszeres rész jusson...

Isten ezt meg is adta neki. Elizeus a kapott ajándékkal felelősen sáfárkodott, nem a maga dicsőségére használta. Volt ugyan háza Samáriában, de sokat volt úton, járta az országot, és hirdette Isten üzenetét.

Prófétaiskolát vezetett, jeleket és csodákat vitt véghez; a rászorulók közt nem tett különbséget rangjuk alapján, mindenkinek segített: olajat szaporított, halottat támasztott fel, beteget gyógyított, véleményt nyilvánított politikai kérdésekben.

Működése jó fél évszázadot tett ki, a Szentírásban erről az időszakról a *Királyok első könyvének* tizenkilencedik fejezete, valamint 2Kir 2–9 és 2Kir 13 tudósít.

Sándor Endre könyvében néhányszor kimondottan református gyülekezetének tagjaihoz szól, de szavai természetesen számunkra, evangélikusok számára is tanulságosak. A hétköznapi, mai párhuzamok a hit mindennapi megélését segítik, bibliai ismereteket közvetítenek, tanítanak és nevelnek, közérthető nyelven. A kötetet kézbe véve az az érzésünk támadhat, hogy elhangzott igehirdetések írott változatával állunk szemben. Az elgondolkodtató, ugyanakkor könnyed, olvasmányos stílusban papírra vetett elmélkedések és imák építők mindenki számára.

■ GAZSU

Sándor Endre: Jusszon nekem a benned működő lélekből kétszeres rész! – Elizeus próféta élete és üzenete. Kiadta a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója. Budapest, 2008. Ára 820 forint.

HAJNAL ANNA

Ki vagyok én?...

Ki vagyok én? te vagy a gazdag tőled kaptam, akármit adjak

csontjaimat ha visszaadtam máig mindig adósod maradtam

visszadjam neked a lelkem? ki vagyok én hogy neked kelljem?

mert jó volt csontban, bőrben, húspan mert lázban, kötöttségben, gúzsban

hogyan ugrottam! hogy bomoltam virgonc erős egy fruska voltam...

jó neked ha semmiben lengek? meztelen szeleekben kerengek?

én lennék a sírás a szélben a sápadás a falevélben,

lázás ősz, vérszínű szömörccés vád volnék, suttogó könyörgés

én nem szünnék meg kérsz! várni: lehessen! legyek bár akármi!

hadd legyek némán vagy kiáltva létednek porszem része, társa

A várakozás művészete

Szeretsz várakozni? Én nem. Sorban állva a postán, a bankban vagy a közérben, forgalmi dugóban várakozva hamar elfogy a türelmem. Ha telefonon valakivel egyeztetni akarok egy időpontot, vagy az egyenlegemet akarom lekérdezni, és „foglalt” jelzést kapok, hamar kiderül a várakozás iránti ellenszenvem.

Az ilyenfajta várakozás persze csak kisebb kényelmetlenséget okoz. Az a fajtája sokkal gyötrelmesebb, amikor a kívánt ok nem múlik el hamar. 1981-ben például családommal új városba költöztünk, mert ott kaptam munkát. A régi házunkat el kellett adni, és feltételeztem, hogy hamar lesz rá vevő, az új városban már meg is vettem az új házunkat anélkül, hogy megvártam volna a régi eladását. Ennek eredményeképp két ház „tulajdonosa” voltam egy teljes éven át, no meg persze a két jelzáloghitel-törlesztése és az áthidaló hitel is, míg végül a régi házunk vevője kifizette a vételárat.

Eleinte nem volt nagyon nehéz a régi ház eladására várni. Mivel abban a városban akkor erős volt az ingatlanpiac, bármely pillanatban hívhattam az ügynököt, hogy a házunkra talált vevőt. Azonban ahogy teltek a hetek és hónapok, a várakozás egyre nehezebbé vált – különösen, hogy kis megtakarításunkat a dupla törlesztőrészlet fizetése gyorsan felélesztette.

Más példám is van rá, hogy mennyire nehéz nekem a várakozás: amikor nyilvánvalóvá vált, hogy munkahelyet kell váltanom, és új lehetőségek után kell nézmem; amikor a szerkesztő válaszát vártam egy leadott cikkre vagy kéziratra; amikor számlámra vártam az esedékes átutalást, hogy a nyomasztó pénzügyi kötelezettségemnek eleget tudjak tenni; amikor a napokat számláltam vissza egy komoly műtéti; amikor türelmet-

lenül vártam a híreket a válságos helyzetbe került szerettem felől. Számomra mindezek nagyon nehéz időszakok voltak, gyötrelmesen nehezek.

Még ma is, amikor az igények azonnali kielégítésének és a villámgyors kommunikációnak a korszakát éljük, a várakozás mindennapos valóság. Hogyan birkózol meg a várakozással – várni a pincérre, aki még nem szolgált ki, vagy az üzleti partnerre, aki még nem válaszolt, vagy egy, az életedet meghatározó hírre, amely még nem érkezett meg? Érde-

kes, hogy *Ézsaiás könyve* az Ószövetségben milyen sok alkalommal beszél a várakozásról és a várakozás alatt az Istenbe vetett bizalomról.

- Isten saját ütemterve alapján cselekszik, nem a miénk alapján. Az Istenbe vetett hit nem biztosítja az azonnali választ. Ha esetleg lassabban érkezik is válasza, mint óhajtanánk, legyünk biztosak abban, hogy fog válaszolni. „*És várom az Urat, aki Jákób háza elől elrejtette orcáját, és benne reménykedem.*” (Ézs 8,17)
- Isten gyakran elvárásainkat meghaladó módon válaszol. Amikor szükségünkre Isten válasza meg-

érkezik, sokszor eltér várakozásainktól – és jobb, mint amit reméltünk. „*Ezt mondják azon a napon: Itt van a mi Istenünk, benne reménykedtünk, hogy megszabadít minket. Itt van az Úr, benne reménykedtünk, vigadjunk és örüljünk szabadításának!*” (Ézs 25,9)

- Isten megjutalmaz a türelmért. Gyakran érezzük annak kísértését, hogy sürgessük a dolgokat, de az Istenre való türelmes várakozás elnyeri jutalmát. „*De még vár az Úr, hogy megkegyelmezhesen, még*

hallgat, hogy irgalmazhasson. (...) boldogok mindazok, akik benne reménykednek.” (Ézs 30,18)

- Isten erőt ad azoknak, akik az ő válaszára várnak. A várakozás fel tudja emészteni fizikai, érzelmi és lelki tartalékainkat. Ha azonban bízunk abban, hogy Istentől idejében megérkezik a válasz, ő megújítja erőnket, hogy továbbhaladhassunk. „*De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el.*” (Ézs 40,31)

■ ROBERT J. TAMASY
(Forrás: Monday Manna)

HETI ÚTRAVALÓ

Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjászülte minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre. (1Pt 1,3)

Húsvét ünnepe után az 1. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi hirdetik: Krisztus feltámadott megigazulásunkra. „Él az én Uram, áldott Megváltóm, Istenem és szabadításom.” (GyLK 678) Fehérvárasnap járultak először az Úr oltárához az ősegyházban, akik húsvétkor részesültek a keresetség szentségében, s kishúsvéig viselték fehér ruhájukat. Az új élet Teremtője legyőzi hitetlenségüket! „*Ha valaki Krisztusban van, új teremtmény az. A régiek elmúltak: ime, újjá lett minden.*” (2Kor 5,17; LK) „Ne hidd, hogy csak úgy beszél az Isten országába! Először is újjá kell születned víztől és Lélektől!” – így figyelmeztet Luther. „Isten szül minket újjá az igazság igéjével, mely Isten ereje. Ez elevenít meg s üdvözít mindenedet, kik benne hisztek.” Húsvét nyolcadán a feltámadott Jézus ismét megjelen tanítványainak, a hitetlenkedő Tamás miatt, mert neki az egyetlen hiányzó bárány is fontos; és így szól hozzá: „*Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak és hisznek.*” (Jn 20,29) Nekik- nekünk írja a szemtanú Péter: „*Őt szerettétek, pedig nem láttátok, őbenne hisztek, bár most sem láttátok, és kimondhatatlan, dicsőült örömmel örvendeztek, mert elértétek hitetek célját, lelketek üdvösségét.*” (1Pt 1,8–9) Ezért kik újjászülettetek, s Tamással együtt Uratoknak és Isteneteknek valljátok: „*Énekeljétek az Úrnak új éneket... – Dicsőítétek az Urat...*” (Ézs 42,10.12) Isten megismertette magát Jóbbal. Jób már nemcsak hírből hallott róla, de „szavaiban s műveiben szemmel látható lett számára Isten lénye” (lásd Biblia magyarázó jegyzetekkel, 609. o.); s bűnvallása után „*az Úr jóra fordította Jób sorsát, miután Jób imádkozott barátaiért*” (Jób 42,10). Péter szerint radikális újrakezdés történik a végbement újjászületés során. Ennek jelei a megszentelődés és a képmutatás nélküli szeretet: „*...egymást kitartóan, tiszta szívből szeressétek, mint akik nem romlandó, hanem romolhatatlan magból születettek újjá, Isten élő és marandó igéje által.*” (1Pt 1,22–23) Főpapi imájában Jézus tanítványaiért könyörög, kiket az Atya neki adott: „*Szenteld meg őket az igazsággal: a te igéd igazság.*” – „...*én értük odaszentelem magamat, hogy ők is megszentelődjenek az igazsággal.*” (Jn 17,17.19) Ama nagypénteki „saját kezű” gyorstemetésre emlékeztet az evangélista: arimátiai József „*elment Pilátushoz, és elkérte Jézus testét. Aztán levette, gyolcsba göngyölté, és elhelyezte egy sziklába vágott sírboltba, amelyben még senki sem feküdt soha.*” (Lk 23,52–53) Ám Jézus még halála előtt felemelt hangon Atyja máig érvényes üzenetét hirdette: „*Aki hisz énbennem, az nem énbennem hisz, hanem abban, aki elküldött engem...*” – „*Én pedig tudom, hogy az ő parancsolata örök élet.*” (Jn 12,44.50) Mi tudjuk-e, hisszük-e mindezeket? Jézus Krisztus „*az igaz Isten és az örök élet*” (1Jn 5,20). Valljuk meg: „*Mindenem vagy, Jézusom, / A halálban örök élet! (...)* Te vagy utam, életem, / Én Jézusom, mindenem!” (EÉ 392,1.3)

■ GARAI ANDRÁS

Érzélgős kölykök a tévelygőben

Ha azt mondom: punk, talán sokaknak beugrik az a sok lázadó fiatal, akik olyan színes „tarajként” viselték a hajukat, mint az irokéz indiánok. Amikor lecsengett ez a hullám, a szülők végre fellelégezhettek, hiszen alig fenyegetett az a veszély, hogy esetleg a gyerekükből is punk lesz. Mára már csak néhány muzeális figura maradt mutatónak. Csakhogy nincs még bőrtőnében a sátán (a héber szó jelentése: „ellenfél”, aki a Szentlélekkel ellentétben az anyagon keresztül uralja a létezőket), tehát szükség szerű, hogy ismét felbukkanjon a tagadás szelleme, a kornak megfelelő alakban. Ennek egyik formája most az *emo*.

Mi az, hogy emo?

Azt hiszem, nem fontos, hogy a stílus zenei előzményeinél leragadjunk, szem elől tévesztve a lényegét. Az *emotional* (az angol szó jelentése „érzelmes, lelki, érzelgős”) egyébként eredetileg egy washingtoni rock-irányzat, de a manapság feltűnő „emós” fiataloknak az eredetbe nem sok közük van. Magát a kifejezést az angolban arra is használják, ha valaki mutogatja az érzelmeit mások előtt („having strong emotions and showing them in front of people” – olvasható az oxfordi kiadású *Wordpower Dictionaryben*), s érdekes, a szóban forgó egyénekre is ez jellemző leginkább.

Természetesen egy feje tetejére állított „kultúra” van divatban megint, mely jól tükrözi a világ jelenlegi dekadens állapotát. Az alapítók lelki szeméi előtt anno egy emberibb zenei stílus ideája lebegett, az emósok viszont ezt teljesen kifordították, s ők maguk is teljesen kifordultak emberi mivoltukból. Hajukat az egyik szemükbe fésülik, szándékosan izléstelen ruhákat válogatnak össze, azonos neműekkel folytatnak viszonyt, csuklójukon gézt és halálfejet hordanak az öngyilkosság szimbólumaként, felmutatva, hogy minden mennyire rossz, mivel lételemük a depresszió és a világfájdalom – szerintem ennyi elég is szokásaik felvázolására.

Nem nehéz felfedezni a punkokkal való hasonlóságokat, de tegyük hozzá hamar: az angol munkásosztály sanyarú sorsú fiataljai annak idején a kapitalizmus rideg felszínesége, alakoskodása és pazarló gazdag-

sága ellen lázadtak, s e lázadás szimpatizánsokra talált hazánkban is, mindennek fonákjaként, az elnyomó hazai államhatalommal összefüggésben; az emósoknak viszont általában egyáltalán nem olyan rosszak a szociális körülményeik – ha nem éppen ideálisak a semmittevéshez és a siránkozáshoz.

Egy újabb divathullámmal állunk tehát szemben, mely a többihez képest sokkal károsabb és ártóbb, mint gondolnánk. Egy szlogenbe sűrítve a „nagy megváltó eszmét”: „a befalcolás mint kiút”. Ha bármilyen jó érzésű ember megnézi a *privi.hu* internetes oldalon a tengernyi emós bemutatkozást, biztos, hogy megdöbben, s nem hisz majd a szemének. Rég látunk ennyi csúf önkifejezési kísérletet egy helyen: nyelvpusztítás, vizuális környezetzenyvezés, szépségírás, lélekrontás a kiüresedés elleni segélykiáltás ürügyén, ám a lehető legundorítóbb eszközökkel.

Az egyik kedvenc történetem a Bibliából az, amikor Jézus meggyógyítja a gadarai megszállottat (Mk 5,1–20). A megszállott sírboltból jön elő, a Mesiásban is inkvizitort lát, de ezt már nem ő mondja, hanem a benne élő ördögök (szójátékkal élve azt mondhatnánk: *ör-dögök*, tehát olyan dögök, akik őrzik a saját lelkiükhöz vezető bejáratot). Számuk nem csekély: egy egész hadsereg. A jézusi csodatétel legszébb része, hogy „a megszállott, akiben a légió volt, felöltözve ül, és észnél van.” Vagyis újra a társadalom fontos tagja, aki alkalmas az építésre, s nem kell többé láncokkal megfektetni, mint valami pusztító vadállatot. „Menj haza a tiedhez” – mondja Jézus, s állítom, kevés ennél meghatóbb mondatot hallottam életemben – ha már az érzelmeknél tartunk.

Nem haragszunk mi az emósokra, hiszen amennyire gyötrődnek ezen a világon, gyötrődünk annyira mi is. „Hiszen tudjuk, hogy az egész teremtett világ együtt sóhajtozik és együtt vajúdik mind ez ideig. De nem csak ez a világ, hanem még azok is, akik a Lélek első zsenyéjét kapták, mi magunk is sóhajtozunk magunkban, várva a fiúságra, testiünk megváltására.” (Róm 8,22–23)

A botránkoztatás, gyerekek, biztosan nem kiút.

■ ANDRISKA JÁNOS

Pinceklubot kaptak a bonyhádi gimnazisták

Pincét találtak 2008 nyarán a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangelikus Gimnázium Bajcsy-Zsilinszky utcai épületének felújításakor. Miután kihordták a felesleges földmennyiséget, teljes valójában előtűnt a szép boltozatos helyiség.

Az új klubot nemrégiben vehették birtokukba a gimnazisták. A kollégiumi diákonkormányzat tagjai

sokat segítettek a munkálatok során, majd örömmel fogadták a bársarok kialakítását. Diák-önkormányzati üléseket, osztálytalálkozókat, születésnap bulikat, kollégiumi csoportfoglalkozásokat szeretnének tartani a fiatalok a pinceklubban, ahol közel harminc ember tud asztalhoz ülni.

■ MÁTÉ RÉKA felvétele

Anonymusok

Furcsa divat van terjedőben. Egyre több fiatal lehet látni, akik időjárástól, napszaktól, helyszíntől és tulajdonképpen mindentől függetlenül – amolyan modern kori Anonymusként – kapucnit viselnek. Verőfényes napsütésben az utcán, tömegközlekedési járműveken, netán a téren, jó időben, beszélgetve, sőt néha még autózás közben is lépten-nyomon kapucnis fiatalokba botolhat az ember.

A kapucnis kabát, pulóver persze nem ismeretlen, hiszen praktikussága miatt – vagyis hogy mindig kéznél van a fejjedő – korábban is sokan viselték. Gyermekek, szabadban dolgozó munkások, erdőjárók s mindazok hordták, akiknél reális veszély volt, hogy egy hirtelen égszakadás esetén nem tudnak fedél alá menekülni. S persze időnként az örökké hátrakacsintó divat is visszahozta, amikor hol szépen kihajtott, nagy gallérként omlott a hölgyek vállára, hol természetes tartozékává vált az aktuálisan „trendi” sportos öltözködésnek. De nem, most nem erről van szó.

Gyanítom, hogy a tengerentúlról hajókázott át hozzánk ez a furcsa hóbot csakúgy, mint a ruhadarabok. Igaz, míg az ötlet a jóléti társadalmat szimbolizáló Amerikából, a ruhadarabok vélhetően a tömegtermelésre áttért Kínából érkeztek.

De vajon mi értelme van ennek? Vezetés közben kifejezetten veszélyes, hiszen beszűkíti a látóteret, rontja a hallást. Villamoson, buszon meg komikus, hiszen aligha kell a járműveken erős szélről, dermesztő hidegtől vagy jelentősebb csapadéktól tartani. Utcán, szabadban indokolt lehet, a maga helyén és idejében. De állandóan?

Azt gyanítom, máshol kell keresni az okokat. A kapucni személytelenül tesz. Segít elzárkózni, elbújni az arctalan tömegben, beleolvadni a szürke átlagba. Hol van már az az idő, amikor a

„Tornárok, fészengj” és a „Ki a mellett, be a hasat!” felszólításra erőt sugárzó tekintettel néztek előre az ifjak. Amikor nem kigyúrtnak, hanem edzettnek volt sikk lenni, s az edzettséget megszerzeni nem izzadságszagú termék edzőgépein volt szokás, hanem hegyek között, lábbal rótt kilométerek által vagy

az egyéniség felmutatása, hanem a szürke tömegbe olvadás a cél, ha egyforma emberek egyforma öltözetben egyformán csak „kibekkelni” próbálják az életet értelmes, hasznos, szép célok nélkül. Nem jó, ha egyre többeknek nem cél, nem öröm levegővel, széllel, vízzel, napfényel találkozni.

A SZERZŐ FELVÉTELE

grundokon szétrúgott labdák tucatja révén. Amikor a fiatalok természetes törekvése volt a kitűnni akarás, de a számításhoz való lehetőségek között ember- és társadalomellenes lehetőségek nem szerepeltek. Igaz, nem is volt a lehetséges munkavállalók tizenöt-húsz százaléka leszázalékolt, egy orvost járó, gyógyszereszedő, betegeskedő országban.

Pedig nem jó ez így. Nem jó, ha nem

S legfőképpen nem jó, ha viseletünk is arra kényszerít, hogy folyamatosan csak lefelé, magunk elé, legfeljebb előre nézzünk. Hiszen pont a lényeg hiányzik. A lehetőség, hogy felfelé tekintsünk, messzebb lássunk, s hogy éppen bennünket az igazi fény. Amely – divat ide, divat oda, emberi szándék ide, emberi szándék oda – továbbra is egészen biztosan felülről érkezik.

■ GYARMATI GÁBOR

Vacsoracsata – avagy nagycsütörtök margójára

Péter! Ne nézz már rám olyan bamba tekintettel! Nyugodj meg, mindjárt vacsorázunk. Legutóbb akkor néztél így rám tanácstalanul, amikor egy kehes számaron jöttem a fővárosba. Inkább adj egy törölközőt, és vedd le a sarud! Jól hallottad. Megmosom a lábad. A tiédet. És a többiekét: Jakabét, Jánosét, mindenkiét... Hogy nem akarod? Azt nem kérdeztem, megmosom és kész. Azért jöttem, hogy szolgáljak nektek. Nem, Péter, elég a lábadat. Ha fűrödtél induláskor, akkor elég a lábadat megmosnom így vacsora előtt.

Nem, ez nem az a program, gyerekek! Tudom, néhány ezer év múlva ezek kapcsolnak be egy ilyen vacsoráért a televíziót. Tudom, még a *Hal a tortán-t* is lenyomnánk a nézettségi listáról. De ez nem show-műsor, az maga az evangélium. Azt is tudom, hogy ötcsillagos sztármagazinok egyszer súlyos pénzeket fizetnének a sztoriért, hogy a harmadosztályú názáreti botrányfőhős fehérre mosta *Fekete Pákó* lábait vacsora előtt. De ez tényleg nem az a műsor.

Tudjátok, ha valódi bűnbánattal jönének hozzám, én *VV Anikót* és *BB Évit* se csak addig vigasztalnám, amíg ott vannak a Fókusz kamerái. Én az éjszaka csendjében ültem le kettesben Nikodémussal, és a világtól elzártan térítettem jobb belátásra Zákeust.

Én vagyok az élet kenyere... Már megint nem érted, Péter? Te sem, a kőszikla? Aki belőlem fogyaszt, nem éhez meg soha. Igen, olyan ez, mint a tartós kenyér. Nem romlik meg, és aki eszi, nem éhez meg soha. Na, adjátok tovább! Ez az én testem! Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!... Mondtam már, hogy ez nem show-műsor, nem talmi ripackodás. Ez maga az álmodzat. Értetek. Ez meg az én vérem. Igyatok mindnyájan e pohárból! A vér, amelyet értetek hullatok majd nem is olyan soká.

Hogy mire számítok? Jó kritikára a vacsoráért vagy tíz pontért mind egyikőtöktől? Nem, nem arra. Árulásra attól, aki velem együtt nyúl a tálba. Tőled meg megtagadásra számí-

SZÓSZÓRÓ

Rovatgazda: Balog Eszter

tok. Tőled meg egy hitetlen tekintet-re, Tamás. És hogy ennek ellenére a saját testemet szolgálom fel nektek? Nem értitek? Hát éppen ezért? Mert én így is szeretlek benneteket, és azért jöttem, hogy szolgáljak nektek, bűnös tanítványoknak.

Adjátok tovább, Péter! Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre! Itt Jeruzsálemben! És mindenhol! Szerete a világon! Brassótól Brüsszelig! A Fertőtől Fancsalig! Igen, te is, Juli! A testem érted is megtöretik. És adjátok tovább a jó hírt, hogy itt vagyok veletek a világ végezetéig ebben a falat kenyérben és ebben a korty borban! Terjesszétek az örömhírt!

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA
Forrás: *myLuther*

HIRDETÉS

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány felvételt hirdet a Protestáns Felsőoktatási Szakkollégiumba (1121 Budapest, Eötvös út 35.), ahol 105 diák nyerhet elhelyezést. Információk a szakkollégiumról és a felvételi feltetelekről a <http://www.mpta.hu> honlapon található, illetve az 1/391-9050-es telefonszámon kaphatók hétfőn, szerdán és csütörtökön 9-től 13 óráig. A jelentkezés beérkezési határideje május 31.

A megmetszett fa kizöldül

Gyülekezeti csendesnap a révfülöpi Ordass Lajos Evangelikus Oktatási Központban

► A tavaszvárás fényei, a tél megtört szürkése, az éledő természet ereje fogadta a Rákoskeresztúri Evangelikus Egyházközség elöljáróit, gyülekezeti csoportjainak tagjait, lelkészeit Révfülöpön, az Ordass Lajos Oktatási Központban. Presbiterink, gyülekezeti munkásaink, Isten igéjét szívükben forgató testvéreink már harmadik alkalommal jöttek össze egyházzunk egyik lelki központjában. 2007-ben és 2008-ban januárban, ebben az esztendőben március közepén hagyjuk ott a budapesti hétköznapokat. Pénteken még a sok megoldatlan feladat, hátrahagyott gond ült meg szívünket. Az elcsendesedés, a nyugalom, Isten igéje, a megújuló természet ereje és szépsége, a zene, a tudományos világ eredményei erőt adtak az új kezdetekre, a cselekvésre, az öröme.

A rendszeres kirándulások, utazások mellett gyülekezetünkben hagyományra vált a révfülöpi évkezdés. A meghívott előadók, a gyülekezet tagjainak előadásai, a következő esztendő terveinek megbeszélése és ismeretése, a Mákvirág borozó borkóstoló programjai, az együttléti öröme, a pannon táj gyönyörűsége, a beszélgetések, a séták fontosak 2007 óta a rákoskeresztúri gyülekezet minden napjaiban.

2008 jelentős gyülekezettörténeti dátum is: harminckilenc esztendői szolgálat után nyugdíjba vonult Kósa László lelkész, szeptembertől Nagymé Szeker Éva vette át Budapest egyik legjelentősebb evangelikus közösségének lelki vezetői tisztét. Lelkészcserét alkalmával minden esetben hangsúlyosan vetődik fel a folyamatosság és a megújulás kérdése. Jó volt látni gyülekezetében a nyugalmazott lelkészt és feleségét, és különösen jó volt Isten igéjének segítségével a jövő felé fordítani tekintetünket.

A 21. század első évtizedében a magyarság történetében eddig soha-

sem látott lelki, erkölcsi, gazdasági és társadalmi válság és romlás robbant be mindennapjainkba. Huszonnégy óras együttlétiünk vélhetően világossá tette a testvérek számára Isten különleges szeretetét, annak jelentőségét, hogy nem magányosan, hanem közösségben élhetnek. A böjt lila színével bevont előadói asztal, Krisztus keresztje, a kereszt körül elhelyezett tizenkét mécses is az esti áhítat egyik legfőbb gondolatát szimbolizálta: bár sokfelől, sokféle gonddal és örömmel jöttünk Révfülöpre, de ha körbe vesszük a keresztet, ha Krisztust szívünk-lelkünk középpontjába állítjuk, a megmetszett fa kizöldül, az erős gyökérzet új ágakat, hajtásokat fejleszt.

E zöldre, az ágakra, levelekre nagy szükség van, egyre többen és többen kell, hogy megérezzék e közösség átható erejét. Az ágak, a zöld lomb árnyat ad a tűző napsütésben, a fa védelmet nyújt azoknak, akik ezt igénylik.

A Nagymé Szeker Éva péntek esti áhítatában felvetett kérdések folytatódtak szombat reggel Illés Dávid református lelképásztor, esperes előadásában. Valamennyi résztvevő – laikusok, lelkészek – számára égető kérdés a gyülekezet megújulása. Megfáradtunk, sokszor úgy érezzük, hogy megöregedtünk. Fogyunk. Rákoskeresztúrt sem kerülte el a magyar társadalom egyetlen feszítő gondja sem, csökkent társadalmi beágyazottságunk, kevesebbek számára ünnepnap a vasárnap, nehezebb megszólítani az ifjúságot, s közben talán sohasem volt ekkora szükség a gyülekezet szolgálatára, sohasem volt ennyire időszerű az evangélium.

Sokak számára a „katedrális istentisztelet”, a hagyományos alkalmak nem sokat jelentenek, itt nincs lehetőség a visszacsatolásra, nem hitelesek a lelkészek bizonyoságtételei – sorolta fel a számunkra kedvezőtlen tendenciák okait református lelkész előadónk. Az újfajta csoportmunka teremti meg sokak számára a minden emberi teremtmény számára oly lényeges közösséget. E közösségek megleveniteneik, az élet minden nehézsége mellett erőt adnak. Akkor töltik be feladatukat, ha Isten dicsérete énekekben, versekben a közösség napi gyakorlatává válik, az ima, igeolvasás, igemagyarázat, a bizonyoságtétel, Isten munkásságának felismerése, az erről való tanúságtétel a közösségi lét alapelemévé lesz. E közösség lesz képes a misszióra, közömbös embertársaink megszólítására, segítségére, szolgálatára.

Dr. Székely András közgazdász, demográfus, a Semeleis Egyetem Magatartástudományi Intézetének munkatársa Egészség, lelkiállapot, valóságosság címmel tartott előadást a Kopp Mária professzorral végzett közös kutatásainak anyagából. A magyar orvosképzés fellegvárójában működő intézet már több

évtizede vizsgálja a társadalomban végbemenő gazdasági, társadalmi folyamatok és a magyarság testi-lelki állapota, egészsége közötti összefüggéseket, kölcsönhatásokat. Hazánk halálozási statisztikáit tanulmányozva megállapítást nyert, hogy leghamarabb a kiégett, céltalan embertársaink távoznak el közülünk, holott a mai egészségügyi viszonyok mellett hatvanöt esztendőnél fiatalabban – a tudomány mai állása szerint – nem kellene meghalunk.

Általános tendenciaként jelentkezik, hogy a vallásosság nő a világban, ugyanakkor a „templomba járás” jelentősen csökken, s a közösséget elhagyók magukat a „maguk módján vallásos”-ként jelölik meg. A hallgatóság számára meglepetésként szolgált, hogy az istenhívők tovább élnek, hitük egészségügyi szempontból mintegy védőfaktorot jelent, míg a halálközeli statisztikákban a korai elhalálozásban a maguk módján vallásosok csoportjában kimagasló a halálozási arány.

Az ember fejlődésének során nyolcvan-százhusz személyes kapcsolat létesítésére, „kezelésére” képes. A hagyományos közösségek felbomlása kikezdi az egyre elmagányosodó ember egészségét. Bár a város forgatagában naponta akár ezer emberrel is kapcsolatba kerülhetünk, de minél közelebb kerülünk egymáshoz fizikailag, annál személytelenebb, felszínebb lesz az embert emberrel összekötő közösségi háló. E háló leggyakrabban elpattan. Az elmagányosodás „enyhítésére” virtuális kapcsolatokat épít ki a média. És nagy a fogadóképesség mindennapjaink ópiumára. E kapcsolatok gyümölcse az Isaura felszabadítására a tévénezők által összegyűjtött pénz vagy annak az írott sajtóban való taglalása, hogy a populáris televíziós szeria egyik szereplője valóban terhes-e a sorozatban, vagy sem...

Székely András nemcsak részese, de kiváló szakembere is az ismert kutatói témakörnek. Az elhangzottak meggyőzték a hallgatóságot arról is, hogy rendkívül kiváló előadó – a másfél óras előadást még egyórás beszélgetés követte.

Diagnózis és terápia – ez harmadik csendesnapunk summázata. A terápia nem más, mint Krisztus követése megújult formában. Az életre vezető, nyolcvan-százhusz fős közösségek megteremtése és éltetése. E közösségeknek szolgálniuk kell a gyülekezetet, s ha a megmetszett fa kizöldül, e közösségnek szolgálniuk kell lakó- és helyi közösségükben, így lesznek a misszió részeivé.

A csendesnap résztvevői meghallgathatták Eszlényi Ákos másodlelkész áhítatát, Zászkaliczky Pál presbiter előadással, zenei programmal emlékezett meg Georg Friedrich Händel halálának kétszázötvenedik évfordulójáról, ezenkívül gyülekezetünk csoportja megtekinthette a helytörténeti gyűjteményt Miklós Tamásnak, Révfülöp polgármesterének a vezetésével. Hafenschler Károly, az oktatási központ igazgatója és az intézmény munkatársai különleges szeretettel vették körül a rákoskeresztúriakat. A résztvevők már kinyilvánították szándékukat: ha Isten engedi, az Úr 2010. esztendejét is Révfülöpön szeretnék megkezdni.

■ DR. LÉRÁNT ISTVÁN

(Az írás Sámel László összefoglalójának felhasználásával készült. – L. I.)

Egyházunk törvényeiből

► Gyülekezeti tisztségviselőként ildomos evangelikus egyházunk törvényeinek egynemű paragrafusával tisztában lenni. Az ezeket tartalmazó dokumentum nemcsak nyomtatott formában olvasható, hanem a www.evangelikus.hu honlapon is hozzáférhető. Szerkesztőségünk mégis úgy véli, hasznos, ha időről időre lapunk presbiteri oldalán is közlünk néhány, az alapfogalmakat meghatározó vagy a gyülekezeti életet érintő paragrafust – reményes szerint ez nemcsak presbiter olvasóinknak lehet segítségükre.

XIV. fejezet – A nemlelkészi szolgálat általános szabályai

73. § (1) Nyilvános egyházi szolgálatot az egyház nemlelkész tagjai megbízott egyházi munkásként végezhetnek.

(2) Egyházi munkás az lehet, aki a) valamelyik egyházközség nyilvántartott tagja, b) a szolgálat ellátásához szükséges felkészítésben részesült, c) meghatározott szolgálatra megbízást kapott.

(3) Az egyházi munkás megbízása az alábbi szolgálati területekre terjedhet ki:

- igehirdetés,
- tanítás (hitoktatás),
- lelkigondozás,
- diakóniai munka,
- szervezőmunka,
- egyházzenei (kántori) szolgálat.

(4) A lelkészi munkatárs az az egyházi munkás, aki az Evangelikus Hittudományi Egyetem nappali tagozatán eredményes záróvizsgát tett, és akit a püspök 1997. június 6. előtt erre a szolgálatra ünnepélyesen kibocsátott.

Újabb lelkészi munkatársak ki küldése nem lehetséges.

(5) A gyülekezeti munkatárs az az egyházi munkás, aki az Evangelikus Hittudományi Egyetem nappali tagozatán vagy levelező teológiai tanfolyamán eredményes záróvizsgát tett, és akit az illetékes püspök hozzájárulásával az egyházközség közgyűlése a szolgálatra megbíz. A gyülekezeti munkatársat istentiszteleten a gyülekezeti lelkész állítja szolgálatba. A gyülekezeti munkatárs nemcsak egyházközségi, hanem egyéb egyházi szolgálatra is alkalmazható.

(6) A Magyarországi Evangelikus Egyház egyházi munkásától elvárja, hogy

- belső elhívásból kötelezze el magát az egyházi szolgálatra,
- hivatásában feddhetetlenül éljen és szolgáljon,

c) vegyen részt a szolgálatához szükséges felkészítésben, tartós megbízás esetén továbbképzésben is,

d) szolgálatát a megbízóval összhangban végezze,

e) munkájáról megbízójának rendszeresen beszámoljon.

(7) Az egyházi munkás a munkájáért személyében felelős. Amennyiben szolgálatára méltatlanná vagy alkalmatlanná válik, megbízójának joga és kötelessége, hogy a megbízást visszavonja.

(8) Az egyházi munkás feladatát önkéntes munkásként, szolgálati jogviszonyban vagy munkaviszonyban végezheti. Mindegyik esetben megilleti a szolgálatával kapcsolatos indokolt költségeinek megtérítése.

(9) Az egyházi munkást az őt érintő rendelkezésekről megbízója tájékoztatja.

XV. fejezet – Az egyházi munkások megbízatása

74. § (1) Bármely egyházi önkormányzat vagy intézmény alkalmazhat egyházi munkást.

(2) Az egyházi munkás határozott idejű (adott feladatra szóló), vagy határozatlan idejű (tartós) szolgálatra kaphat megbízást.

(3) Az egyházi munkás határozott idejű megbízást az egyházi önkormányzat hatáskörrel rendelkező tisztségviselőjétől, határozatlan idejű megbízást presbitériumától kap.

(4) A határozatlan idejű megbízásról megbízólevelet – szükség esetén szolgálati szerződést – kell kiállítani. Ekkor az egyházi munkás szolgálatba állítása és eskütetele istentiszteleten történik, melynek megtörténtét a következő presbiteri ülésen kell jegyzőkönyvbe venni.

(5) Az egyházi intézményekben az egyházi munkás határozott idejű megbízást a hatáskörrel rendelkező szakmai vezetőtől, határozatlan idejű megbízást – az intézmény vezetőjének egyetértésével – az igazgatótanácstól kap. Határozatlan idejű megbízás esetén az egyházi munkás szolgálatba állítása és eskütetele az intézményben tartott istentiszteleten történik.

(6) Az egyházi munkás tartós megbízás esetén esküvel kötelezi magát, hogy

- a) a közösséget építi,
- b) az egyház rendjét megtartja,
- c) a szolgálati titkot megőrzi,
- d) a rábízott szolgálatot hűségesen végzi.

(7) Az egyházi munkás megbízójától írásbeli bejelentés alapján kérheti felmentését a szolgálatból.

(8) Az egyházi munkás szolgálatával és megbízásával kapcsolatos vitás tanítási kérdésekben a felettes egyházi önkormányzat lelkészi vezetője, minden egyéb kérdésben az adott egyházi önkormányzat presbitériuma, illetve a fenntartó dönt.

A törvényszöveget az eredeti helyesírással közöljük. – A szerk.

Dr. Székely András

A SZERZŐ FELVÉTELE

Az Evangelikus Élet következő rendezvényén Észak-Írországról tart fotókiállítás-megnyitótval egybekötött, vetített képes előadást Boda Zsuzsa. Zenél a Shamrock együttes.

Április 22., szerda 18 óra
Fehér Páva étterem,
pincehelyiség
(1091 Budapest, Üllői út 7.,
a Kálvin tértől egy percre;
az épületben van lift)

A részvétel ingyenes.
A kiállítás megtekinthető május 3-ig.

EVÉLET-EST » ÉSZAKÍR VARÁZS

ERŐS VÁRAK

A lévai vár

Dobó István várkapitány az évszázadok alatt nemzeti, majd regényhőssé nemesült. Ez a hírnév – sajnos azt kell mondanunk, meglepő módon – napjaink deherozált világában is él, gondoljunk csak a 2005-ös *A nagy könyv* szavazásra, melynek győztese *Gárdonyi Géza Egri csillagok* című regénye lett.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Dobó közismert egri emlékhelyei mellett a Felvidéken is találunk életéhez és hadászati tevékenységéhez szorosan kapcsolódó látnivalókat. A tavalyi év egyik régészeti szenzációját az jelentette, hogy Dobórusz-kán (Ruská) kétéves munka után sikeresen azonosították, majd újrate-mették a várkapitány földi maradványait. Másik felvidéki emlékhelye az egykori Bars vármegyei Lévan (Levice) található, a lévai vár, melynek 1558-ban lett kapitánya, illetve a várossal egyetemben birtokosa.

A lévai erődítmény a tatárjárás követően, a 13. század második felében épült a település mongol hordák által elpusztított föld-palánk várának helyébe. IV. Béla király ugyanis ezeket az igencsak sebezhető erődítéseket, a tatárok esetleges újbóli dúlását megelőzendő, kővárakkal helyettesítette. Az uralkodó tulajdonában levő vár a 14. század elején került a nagyhatalmú oligarcha, *Csák Máté*

kezébe. A kiskirály halálát követően ismét törvényes koronás fők, *Károly Róbert*, később *Zsigmond* birtokolta.

Az erődítmény hadászati jelentősége születésétől egészen pusztulásáig változatlan: a Felvidék ásványkin-csekben, aranyban és ezüstben gazdag, polgárosult, a korabeli civil lét bástyáinak tekinthető bányavárosas-

inak védelme. A sárkányos király adományozta *Sárai Lászlónak*, akinek leszármazottai a felvett *Lévai* családnéven másfél évszázadon át birtokolták, majd ismét az uralkodó, utóbb a Dobó familia kezébe került.

Mind a török, mind a Rákóczi-szabadságharc idejében kulcsszerepet játszott, a hadiesemények többször is jelentős megpróbáltatást, fegyverzetét, védőit. A kurucok pusztították el, 1709-ben erődítményeit felgyújtották, löporraktárát felrobbantották, kútját és várárkát betemették, nehogy császári kezekben magyarok ellen szolgáljon.

A napjainkban is impozáns látványt nyújtó, viszonylagos épségben ránk maradt romok ingyenesen, nyitvatartási időtől függetlenül tekinthetők meg, míg az erődítményhez kapcsolódó Dobó-kastély és kapitányi épület a Barsi Múzeum kiállítóhelyeként várja látogatóit.

■ REZSABEK NÁNDOR

Kercaszomor, a legbátrabb falu

Bizony hősök voltak a kercaszomoriak, ezt sose feledjük! Fegyverrel tetek tanúbizonyságot hazánk iránti hűségükről akkor, amikor már minden veszni látszott. Ők azonban nem adták fel. Éppúgy, mint Sopron, Balassagyarmat vagy Somoskőújfalu lakosai, az apró kis őrségi település is harccal vívta ki a jogot, hogy Magyarországhoz tartozzon. Mélton viselik tehát a *Communitas Fortissima*, vagyis a legbátrabb falu címet, amelyet az Országgyűlés adományozott a Vas megyei községnek.

De mi is történt annak idején a manapság mindössze kétszázhatvan lakosú Kercaszomoron? A válaszhoz az első világháború végéig kell visszautazni az időben. A szerb haderő ugyanis akkortájt lassan, de biztosan nyomult be Magyarország területére. No persze ebben nem volt egyedül, a csehek és a románok is pontosan ugyanígy cselekedtek Észak- és Kelet-Magyarország területén. A franciák pedig a térnyerésüket azzal segítették, hogy egyre előnytelenebb demarkációs vonalakat erőltettek ránk.

A szerb katonaság 1919. augusztus 12-én érte el Szomorócot, amelyet rögvest saját országa részeként kezel. Egy ideig úgy tűnt, hogy ebben nem is salatköznök, hiszen az 1920. június 4-én aláírt gyászos emlékü trianoni békedekrétum ezt a kis Vas megyei községet is kikanyarította Magyarországból. A francia fővárosban ugyanis hazánk államhatárát éppen Kerca és Szomoróc község között húzták meg. Előbbi a határ innenső, utóbbi pedig a túlsó oldalára került. És ez így is maradt egészen augusztus elsejéig, amikor is a két község férfinépe, no meg néhány magyar katonai ki nem űzte a szerbeket Szomorórról, így a település átmenetileg ismét a magyaroké lett.

Éjszaka, tizenegy órakor a Kerca községben állomásozó határőr-kirendeltséget vezet *Ránki* főhadnagy és tizenhét katonája és a hozzájuk csatlakozó falusiak meglepetés-

szerű támadást indítottak a náluk jóval nagyobb katonai erőt képviselő szerb csapatok ellen. Az akció sikerrel járt: a megszállókat egészen Domonkosfáig, vagyis jóval a trianoni határon túlra kergették. A szerbek azonban nem sokkal később visszajöttek, mégpedig egy jóval nagyobb alakulattal, és elűzték Ránki főhadnagy katonáit. Első tettük az volt, hogy a szomoróci templom tornyára ismét felhúzták a szerb zászlót, majd rögvest összeszedték azokat a falusiakat, akik rész vettek a felkelésben. Ezért tudjuk ma is, kik ragadtak fegyvert ebből a faluból. Hajtsunk fejlet előttük: *Ábrahám Lajos, Császár Antal, Horváth Sándor, Ingiszi Ferenc, Kulcsár Antal, Papp József, Papp Sándor, Pongrácz Sándor, ifj. Pongrácz Antal, Pongrácz Ferenc, Pongrácz Dániel*.

A szerb katonák a szomoróci férfiakat először is rettenetesen elverték, majd erős felügyelet mellett Muraszombatra kísérték. Az ottani városi börtönbe zárták valamennyit. Több napon keresztül éhezették őket. Muraszombat magyar ajkú lakossága szót emelt ugyan értük a város szerb prefektusánál, ő mégsem gondoskodott a hadifoglyok élemezéséről. Végül néhány, a városban élő magyar ember megvesztegette az öröket, hogy titokban élelmiszert csempészhessenek be a foglyok celláiba.

A szomoróci férfiak amúgy nagyjából egy évig maradtak a börtönben, csak ekkor érkezett meg az ügyükhöz kirendelt belgrádi bíró. Ő azonban néhány nyaklevesből álló penitencia kiosztása után valamennyit hazaengedte. Azt nem tudni, hogy ez pontosan mikor történt. Fennmaradt azonban egy levél, amelyet *Horváth Ferenc* kercai plébános 1921. július 24-én írt a Vas megyei alispánnak. A levélből kiderül, hogy aláírásakor a foglyokat még Muraszombaton őrizték. Érdemes idézni belőle: „A gyalogatos vérlázító Trianoni szerződés a francia parlamentben jóvá hagyva érvénybe lép. Minden elzárás, levél és

lapok elkobzása daczára a községek lakói szívfájdalommal jaidulnak fel, hogy a drága édes Magyar hazától elszakítottak, de különösen a nálam síránkozva panaszkodó Szomoróci községiek tettek panaszt, és plébáni-

ám még más nyolc község lakosai is ugyanúgy, arra kérvén, hogy megkeressem és kerjem a nevőkben méltóságod közbenjárását, hogy őket Jugoszláviához ne csatoltassák.”

Nem maradt azonban hatástalan a felkelés. A Magyarország új déli államhatárát a helyszínen kijelölő úgynevezett határmegállapító bizottság 1922-ben ért erre a területre, és február 8-án úgy döntött, hogy Szomoróc újra Magyarországhoz csatlakozhat. Egy évvel később az 1919 és 1922 között álló határvonalon a kercaiak és a szomoróciak közösen emlékoszlopot állítottak, és emlékfát ültettek *Tisza István* tiszteletére.

Aztán egy nemzedékkel később megint nagyot fordult a világ. A kommunista hatalomátvétel után, vagyis 1949-ben párttitkári ukázra az emlékfát is, az emlékoszlopot is ledőrozták. Ettől kezdve évtizedeken át tabunak számított mindaz, ami itt történt.

■ JEZSÓ ÁKOS

Istentiszteleti rend • 2009. április 19.

Húsvét ünnepe után 1. vasárnap (Quasi modo geniti). Liturgikus szín: fehér. Lekció: 1Jn 5,4–10a; Ézs 40,25–31. Alapige: 1Jn 5,24–25. Énekek: 388., 214.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Hokker Zsolt; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Balicza Iván; II., **Hüvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (összegyülekezés napja) Kovács László Attila; du. 2. vendég a 80 éves Kányádi Sándor író; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (szuplikáció) Jorsits Attila; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv., liturgikus) Gerőfi Gyuláné; de. 11. (úrv., kantátazenés) Smidélus Gábor; du. 6. (úrv., ifjúsági) Kovács Áron; VII., **Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., **Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; VIII., **Bláthy Ottó u. 10. (Betánia Szeretetszolgálat)** de. 9. Benkóczy Péter; IX., **Gát utcai katolikus templom** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Czöndör István; de. 11. (úrv.) Czöndör István; du. 6. dr. Blázy Árpádné; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv., családi) dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; XIII., **Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; XIV., **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Bátorvics Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Máttyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. (úrv.) Lacknerné Puskás Sára; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Sztítás u. 112.** du. 4. Győri János Sámuelné.

Összeállította: BODA ZSUZSA

HIRDETÉS

Az Evangelikus Hittudományi Egyetem Doktori és Habilitációs Tanácsa tisztelettel meghív minden érdeklődőt *Gerőfi Gyuláné Brebovszky Éva* evangélikus lelkész *Verbum Domini manet in aeternum – Az Őszövetség recepciójának vizsgálata a Zsidókhöz írt levélben az intertextuális módszer segítségével* című doktori értekezésének nyilvános megvitatására április 29-én, szerdán 14.30-ra az Evangelikus Hittudományi Egyetem (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.) 10-es számú tantermébe. A doktori értekezés egy példánya megtekinthető az egyetem könyvtárában.
Dr. Reuss András, a Doktori és Habilitációs Tanács elnöke

HIRDETÉS

A *Páratlantklub* következő alkalmát április 29-én, szerdán 18 órai kezdettel tartjuk a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk *Polgár Rózsza* Munkácsy- és Kossuth-díjas kárpitművész *Kárpitba szőtt reményesség* címmel beszél művészetéről, hitvallásáról. Minden 25 és 50 év közötti egyedülálló – nemre, felekezetre való tekintet nélkül – sok szeretettel várunk. Az alkalomról érdeklődni a 20/824-2791-es mobilszámom, valamint a marta.pinter@lutheran.hu e-mail címen lehet.
A *Páratlantklub* ötletgazdája és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziója

HIRDETÉS

Pályázat egyetemi lelkészi állásra

Az Evangelikus Hittudományi Egyetem (EHE) pályázatot hirdet *egyetemi lelkészi* állás betöltésére a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005. évi VIII. törvénye 47. § (4) alapján a 2009/2010-es tanévtől.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó eddigi pályafutásának leírását, valamint a munkakör betöltésére vonatkozó részletes elképzeléseit. A pályázat mellékleteként csatolandó dokumentumok: lelkészi oklevél; esetleges egyéb végzettség(ek) igazolása; választhatósági igazolás.

A pályázat beadási határideje: május 15. További felvilágosítás az EHE rektori hivatalában kérhető.

Dr. Csepregi Zoltán rektor

HIRDETÉS

Szavalóverseny

A budafoki evangélikus templomban április 24-én, pénteken délután 4-kor rendezik meg a *VIII. magyar istenes versek szavalóversenyt*. Kerületünk felső tagozatos diákjai és a gimnazisták vetélkednek *Szabolcs Attila* polgármester különdíjért, valamint a *Benedek György* szobrászművész által készített értékes, kétoldalas bronzplakettért. A zsűri elnöke *Bánffy György*, aki egyenként értékeli a résztvevők teljesítményét. Szeretettel várjuk az érdeklődőket.
A szervezők

HIRDETÉS

Meghívó

Házaspári csendesnap lesz a Bibliai Házassággondozó Szolgálat és a csillaghegyi református gyülekezet szervezésében a csillaghegyi református templomban (1039 Budapest, Vörösmarty u. 2.) április 25-én, szombaton 10-től 15 óráig. Előadók: *Battyányi Géza* lelkész, dr. *Bajtsi Miklós*, dr. *Tolnay Lajos*. Információ: www.bhsz.hu; e-mail cím: csillaghegyiref@t-online.hu; telefon: 30/400-9807, Battyányi Géza lelkész.

„Elköltözöm, az biztos”

Beszélgetés dr. Dóry Istvánnal – 2. rész

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Kézdy Edit

► **Dr. Dóry István 49 éves, négygyermekes családapa, két éve egy kis faluban él. Miért? Hogyan? Mi köze ennek a fenntartható élethez? Az alábbiakban két hete megkezdett beszélgetésünk folytatását olvashatják.**

– Ott tartottunk, hogy Ön nemcsak az egyetemen tanítja a fenntarthatóság alapelveit, hanem saját családja életében is próbálja megvalósítani. Ez a házukon is meglátszik? Miben különbözik egy átlagos falusi háztól?

– Ez nem a szokásos, hatvanas években épített, hőszigetelés nélküli, ócska ház lepusztult nyílászárókkal, hanem egy még régebbi, vályog-, pontosabban vert falú technológiával készült és most már jól hőszigetelt épület. 2006-ban elkezdtünk lejárni a házba, először kicseréltük az ablakokat, aztán építettünk egy szép kemencét, ez melegíti a vizünket is. Fával fűtünk, pontosabban biobrikettel, vagyis fahulladékból és fűrészporból összepréselt pogácsákkal. A vizet jórészt a kútból szivattyúzzuk, de azért rá vagyunk kötve egy kerti csap erejéig az utcai hálózatra is.

Általában az az elvünk, hogy mindenből legyen kettő, és legalább az egyik legyen fenntartható, megújuló. A kerti csapból nem sok vizet használunk, de azért biztonság kedvéért az is megvan, és kifizetjük a csatornadíjat is, bár nem vagyunk rákötve a csatornára, hanem magunk kezeljük a szennyvizünket. Van egy alulméretezett napkollektorunk, ami arra elég, hogy nyáron felmelegítse a fürdővizet. Az átmeneti időszakokban jól jön, télen meg amúgy is fűtjük a kemencét. A napkollektor körülbelül száz liter meleg vizet tud előállítani. Télen is rá van kötve a rendszerre, néhány órára bekapcsol, és mondjuk egy fokkal megemeli a víz hőmérsékletét, ami elhanyagolható.

Közben azért az internetet is fejlesztettük, ez lehetőséget ad arra, hogy naponta összeállítsam egy közösségi internetes tévé műsorát, és ennek köszönhető, hogy most Önnel is skype-on tudok beszélni. Van egy tizenhárom wattos napelemünk, ami arra elegendő, hogy Pityu szobájában egy számítógép meg egy lámpa arról

működjön. Ez inkább kísérletnek vagy demonstrációnak nevezhető. Arra is jó, hogyha nagy áramszünet van, akkor végigvezetünk a lakáson egy hosszabbítót, és egy kicsit tudunk világítani. Volt egy másfél napos áramszünet, de internetkapcsolat

tunk azért volt, a laptopnak egy kicsit levettük a fényerejét, hogy ne fogyasszon sokat. Megnéztünk két filmet a közösségi internetes tévén, elbeszélgettünk róla, közben két-három takarékos lámpa is működött, és ezt bírta az akkumulátor. De hát ennyit, nem többet. Ha emellett a mikrohullámú sütőt vagy a mosógépet megpróbáltuk volna beindítani, akkor kész, az egész fölborul.

– Az Önök családja fenntarthatóan él?

– Ezt nem merném kimondani, de már elég közel vagyunk hozzá. Hat évvel ezelőtt kiírtam egy házi pályázatot. Várom, hogy jelentkezzen valaki, aki Magyarországon tudja magáról, hogy fenntartható módon él. Eddig még senki sem jelentkezett. Persze van körülbelül két-három milliárd ember, aki ezen a bolygón fenntartható módon él, de ők általában nem is ismerik ezt a fogalmat, és nem Magyarországon laknak.

– Önöknek miben kellene még javulniuk?

– A terményeinkre például nem lehetünk büszkéek, pedig jó lenne, ha sok mindent a kertben természetnénk, nem kellene messziről szállítani. Azért egy kicsit próbálunk gazdálkodni a kertben. Néha van egy-két állatunk is, de nem ez a jellemző. Az a lényeges, hogy a legfontosabb dolgokra odafigyeljünk, utána más problémák szinte maguktól megoldódnak. Például ha az ember kevés pénzből és autó nélkül vásárol, akkor oly kevés hulladék keletkezik, hogy azon alig van mit válogatni. Persze mi is szépen szétválogatjuk, amink van, de ezzel keveset kell bajlódni.

– Nem érzi úgy, hogy a sok lemondással élményektől, az élet sava-borsától fosztja meg önmagát és a családját? Mennyi lemondással jár az életvitelük?

– Akik a falusi élet hátrányait hangsúlyozzák, azok a színházat, a kulturális lehetőségeket szokták emlegetni. De az az igazság, hogy akik ezeknek a lehetőségeknek a hiányát szokták hangsúlyozni, hiába laknak a városban, maguk sem nagyon élnek vele, nem becsülik meg. Valójában Sopronba vonattal el tudunk menni színházba, és haza is tudunk jönni az utolsóval. Persze tényleg keveset járunk előadásokra.

Vizont úgy érzem, hogy cserébe egy csomó élménnyel gazdagodunk. Múltkor tíz kilométert bicikliztünk az osztrák határig, és összesen négy járművel találkoztunk, az is mind busz volt. Itt körülbelül ekkora forgalom van. Nem fújja az orrunk elé a kipufogófüstöt, nem veszélyeztetnek, nem kell mindenki máshoz alkalmazkodnunk. Ez tényleg kerékpáros-paradicsom.

Azt gondolnám, hogy aki elfogadja azt az állítást, hogy Isten teremtette a világot, és az emberekre bízta, annak megváltozik az élete. Az nem gondolhatja komolyan, hogy az életében a döntő a gazdaság, a pénz, az utak, a munka, a beruházások, az Istennel pedig csak annyi dolga van, hogy vasárnap eljár a templomba. Bolygónk megmentése mindenkinek közös feladata, de a hívőnek mit kell ezen magyarázni? A teremtett világ megőrzéséért tenni kell. Nem valami keveset, hanem mindent.

■ GADÓ GYÖRGY PÁL

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Hogy bírjuk ki ezt?

A március 29-i *Evangélikus Életben* olvastam: „Hogy bírod ezt?” Többször is szerepelt ez a kérdés. Tényleg, hogy bírjuk ezt? Milliók! Gyerekek, felnőttek.

Egy példa a nagyon sok közül. Megszüntetik a vasúti szárnyvonalakat, hi-tegetve, hogy majd járnak, jönnek a buszok. Jönnek, de mikor? Azt senki nem tudja. Marad a bicikli vagy a gyaloglás. Persze ott, ahol a madár se jár. Ne-ki jó, mert van szárnya, nem kell a hóban, sárban tapickálnia. Kora reggel, késő este. Szegény gyerekek, már iskola sincs a faluban. Hogy bírják ezt? Új-ságban, rádióban, tévében pedig azt olvassák, hallják, hogy öröm itt, Magyar-országban élni! Büszkéek lehetünk rá, hogy magyarok vagyunk. Jó lenne ezt a valóságban is megtapasztalni, mind a tízmilliónak. De sajnos ez csak ke-ve-seknek adatik meg.

Eddig ez világi, földi dologról szólóknak tetszik. De a ma reggeli csendes perceinkben férjemmel olvastunk hivatkozást Ézsaiás 58-ra, elolvastam az egész részt. A 7. versből: „Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be háza-d-ba a szegény bujdosókat, ha mezítelent látsz, ruházd fel, és ne zárkózz el test-véred elől! Akkor eljön világosságod, mint a hajnalhasadás, és hamar behe-ged a sebed. Igazságod jár előtted, és az Úr dicsősége lesz mögötted. Ha se-gítségül hívod az Urat, ő válaszol, ha kiáltasz, ezt mondja: Itt vagyok!”

Ha Ézsaiás politizált, én is politizálok. Sőt az Úr Jézus Krisztus is hason-lót mond az ítéletről szóló példázatában, a jobb és bal keze felől állóknak. A megoldás: Vegyük halálos komolyan ezeket a szavakat.

A milliomosok, milliárdosok sem viszik a sírba a vagyonukat, mindent itt kell hagyni. (...) Tehát ne a szegényeket sarcolják, hanem szánják oda feles-legüket az „illetékesek”!

Esetleg javasoljunk erre is népszavazási kezdeményezést!?

BÁNSZKY MIHÁLYNÉ (Békéscsaba)

A szülőfalu üzenete

Az Iharosberényi Evangélikus Egyházközség vezetőségének tagjaként szeret-nénk néhány mondattal hozzászólni az *Evangélikus Életben* megjelent, *Káldy Zoltán* püspök urat elmarasztaló cikkekhez.

Köztudott, hogy a püspök úr Iharosberényben született. Édesapja egyhá-zunk megbecsült és máig emlegetett lelkésze korán, fiatalon meghalt. Édesanyjának el kellett hagynia a paplakot kiskorú gyerekeivel együtt.

Iharosberényben követték a püspök úr életét, és örültünk sikereinek. Mi büszkéek voltunk arra is, amikor őt választották püspökké; ennek körülmé-nyeit mi nem ismerjük, de öröm töltött el bennünket.

Püspöksége idején a templomok nyitva voltak. A templomokban nem volt politika, hanem istentisztelet, úrvacsora, keresztelés, esküvő, konfirmáció. Azt nem Káldy püspök úr rovására kell írni, hogy voltak olyan szülők, akik nem mertek elmenni saját gyerekeik keresztelésére vagy konfirmációjára. A hiba a szülőknél volt.

Az iharosberényi evangélikusok örültek különböző magas rangú tisztsé-geinek is. Nem biztos, hogy egyhamar magyar püspököt választ a Lutherá-nus Világszövetség elnökének, mi ezért is örülni tudtunk.

Amikor meglátogatta a gyülekezeteket, valóságos népiünnepély volt. Te-le templomok, a környék evangélikussága kíváncsi volt prédikációjára, mert ígét hirdetni nagyon tudott.

Mi úgy gondoljuk, hogy szolgálata nem volt könnyű, biztos ő is követett el hibákat, és ezzel ő már el is számolt az Isten előtt, legalábbis mi így hisszük.

Ezért kérelem fordulunk a róla írni akarókhöz: őrizzék meg emlékét szere-tetben és megbocsátásban, annál is inkább, mert ő már nem tud válaszolni az ellene felhozottakra, ez a minimum – engedni kell, hogy nyugodjék békében. Erős vár a mi Istenünk!

DOBRI SÁNDOR és VARGA DEZSŐ (Iharosberény)

A rovatban megjelenő írások nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját.

HIRDETÉS

„Van kiút...” – *Összefogás egy élhetőbb Magyarországot* címmel rendez-nek fórumot április 23-án 10 órától 13.30-ig az Aranytíz Művelődési Köz-pontban (Budapest V., Arany János u. 10.). Köszöntőt mond *Rogán An-tal* polgármester és *Weisz Péter*, a Barankovics István Izraelita Műhely elnöke. Előadók: *Balog Zoltán* országgyűlési képviselő, bizottsági elnök; *Köves Szmó* vezető rabbi; *Darvas István* rabbi; *Mészáros Kálmán*, a Ma-gyarországi Baptista Egyház elnöke; *Bölcskei Gusztáv* püspök, a refor-mátus zsinat lelkészi elnöke; *dr. Szöőr Anna*, az Október 23. Bizottság Alapítvány elnöke; *Tempfli József* nyugalmazott római katolikus megyés püspök; *dr. Semjén Zoltán* országgyűlési képviselő, a KDNP elnöke; *Sze-verényi János* lelkész, az Evangélikus Missziói Központ igazgatója; *Szabó György*, a Barankovics István Izraelita Műhely alelnöke. Mode-rátor: *Nagy Imre*, a Magyar Televízió szerkesztője.

ACE0904PR

BÉRES 20 éve az egészséges emberért

Ha plusz energiára van szükség

Az utóbbi években mindenféle szem-pontból felgyorsult az életünk. Egyre több elvégzendő feladat hárul a leg-több emberre. Nem ritka, hogy napi nyolc óránál rendszeresen többet dolgozunk, a nőkre a munkahelyi felada-tok után az otthoni háztartás gondja-baja is vár, de még az egyetemistáknak is több a dolguk, mint régebben, hiszen a tanulás mellett sokan már munkát vállalnak. Egyre több és több helyen kell teljesíteni, megfelelni.

Amikor jelentős fizikai és szellemi igénybevételnek vagyunk kitéve mun-kahelyen, egyetemen vagy otthon, még fokozottabban oda kell figyelniünk szer-vezetünk tápanyag- és energiaellátásá-ra. Ha tartósan a szükségesnél kevesebb vitamint, ásványi anyagot és nyomele-

met juttatunk a szervezetünkbe, felbo-rulhat belső egyensúlya, és különböző panaszok léphetnek fel, például fáradé-konyosság, ingerlékenység, levertség, csök-kent fizikai és szellemi teljesítmény.

Az **Actival Energia** gondosan kivá-lasztott hatóanyagai hozzájárulnak a felnőtt szervezet vitamin-, ásványia-nyag- és nyomelemtartalékának biz-tosításához, ezáltal a teljesítőképesség fenntartásához, az idegrendszer ki-egyensúlyozott működéséhez, az ellen-álló képesség megőrzéséhez. Az **Acti-val Energia** tartalmaz ginszenget, amely hozzájárul a szervezet szellemi és fizikai teljesítőképességének fenntar-tásához, L-karnitint, amely hozzájárul a szervezet energiatermeléséhez, il-letve emelt mennyiségű B-vitaminokat,

amelyek elősegítik az idegrendszer ki-egyensúlyozott működését.

Az **Actival Energia** azokban az idő-szakokban nyújthat segítséget, mikor jelentős fizikai és szellemi igénybevé-telnek vagyunk kitéve (például megfe-szített munkatempó, túlórázások, vizs-gaidőszak, rendszeres sportolás, foko-zott fizikai megterhelés), állandóan fáradtak, kimerültek, „energiaszegé-nyek” vagyunk, így még fokozottabban kell odafigyelniünk szervezetünk táp-anyag- és energiaellátására.

Az **Actival Energia** filmtabletta komplex étrend-kiegészítő multivita-min. Elsősorban menedzsereknek, di-ákoknak és sportolóknak ajánlott foko-zott fizikai, szellemi megterhelés esetén.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A Farkasréti ökumenikus esték következő alkalma április 20-án 18.30-kor lesz a Budapest XI. ker., Németvölgyi út 138. szám alatti református–evangelikus templomban. Dr. Szűcs Ferenc református teológiai tanár „Krisztus teste vagytok” (1Kor 12,27) – A gyülekezet és az egyház Pál apostol leveleiben címmel tart előadást. Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoros
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékek gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.
Levélcíme: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu;
gombosmi@invitel.hu.

HIRDETÉS

Közlemény

A Déli Evangelikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában április 15-től az irodavezetői teendőket Jóné Jutasi Angelika látja el.

ELÉRHETŐSÉGEI:
e-mail: angelika.jo@lutheran.hu;
mobiltelefon: 20/776-4988.

A Deák téri orgonazenés áhítatok keretében április 26-án, vasárnap 18 órakor Zászkaliczky Tamás orgonánál. Műsorán François Couperin nagy miséje. Igét hirdet Lackner Pál protestáns tábori püspök.

APRÓHIRDETÉS

Komolyzenész, német–magyar család vagyunk. Gyermekszerető, németül tudó, jókedvű, házias, húsz-huszónöt éves au-pair lányt keresünk Nürnbergbe tizenegy éves fiunk mellé, 2009 októbertől 2010. július végéig. Érdeklődni, bemutatkozni az amancj@aol.com címen lehet.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 26 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik 2008-ban a Biblia Évében személyi jövedelemadójuk 1%-ával a közhasznú Magyar Bibliatársulat Alapítvány munkáját támogatták!

Kérjük, támogassa továbbra is a Biblia terjesztésének ügyét! Magyar Bibliatársulat Alapítvány

Adószámunk: 19700739-2-43
www.biblatarsulat.hu

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból április 19-étől április 26-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>21.00 / m2 <i>Ámen (francia–német–román filmdráma, 2002)</i> (126') Az egyik oldalon Kurt Gerstein SS-tiszt. Ő látta el a koncentrációs táborokat Cyklon B-vel, miközben saját és családja életének kockáztatásával fáradhatatlanul próbálta leleplezni a tudomására jutott bűnöket. A másik oldalon az ifjú jezsuita, Ricardo, a kegyetlenséggel akár élete árán is szembeszálló papságot képviselő figura.</p>	<p>13.10 / Bartók rádió <i>Alina Ibragimova (hegedű) Bach-hangversenye</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangelikus egyház félórása 14.55 / Duna Tv <i>A világorökség kincsei (német ismeretterjesztő filmsorozat, 2004)</i> (15') A Szent Katalin-kolostor – a hit szigete a Sínai-hegyen 22.10 / PAX <i>Lélek és építéset (portréfilm)</i> Cságoly Ferenc, Benczúr László 23.10 / m1 <i>Visszajátszás. Sorozat a rendszerváltásról</i> (35') 23.20 / m2 <i>Super Size Me (amerikai dokumentumfilm, 2004)</i> (100')</p>	<p>9.00 / PAX <i>Családi Biblia. A Zákeus Médiacentrum műsora</i> 10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó. Widor: IX. (Gótkus) orgonaszimfónia</i> 13.20 / RTL Klub <i>Visszaérés a titkok kertjébe (amerikai–német–angol családi kalandfilm, 2000)</i> (100') 15.10 / Duna Tv <i>Zsidó identitás Magyarországon (magyar dokumentumfilm, 2004)</i> (19') 21.00 / Duna Tv <i>Nyina utazása (svéd–lengyel filmdráma, 2005)</i> (121') 23.25 / m2 <i>A tévedés joga (magyar dokumentumfilm, 2007)</i> (28')</p>	<p>7.50 / Duna Tv <i>Léptünk koppan ódon köveken (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008)</i> (20') A soprani bencés templom 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása 18.30 / Bartók rádió <i>Most jelent meg! Göncz Zoltán: Bach testamentuma</i> 19.40 / Kossuth rádió <i>Megzenésített Kosztolányi-versek a Kalácska együttestől</i> 20.10 / m1 <i>Mázli (magyar–német–francia vígjáték, 2008)</i> (88') 23.00 / Bartók rádió <i>Éjszakai dzsesszklub</i> 23.15 / m1 <i>Első feleségem (ausztrál filmdráma, 1984)</i> (94')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Machaut: Notre Dame-i mise Bach: c-moll passacaglia 14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvadások</i> Aján Tamás sportdiplomata 14.15 / m2 <i>Magánbeszélgetések</i> Kopp Mária (50') 19.35 / Bartók rádió <i>Szokolay Balázs zongoraestje</i> 20.00 / PAX <i>Mit ér az ember, ha... (portréfilm)</i> (30') Hamar Dániel zenész 20.00 / Zone Europa <i>A világ legszebb története – a Biblia (amerikai filmdráma, 1965)</i> (193') 21.00 / Duna Tv <i>A hazudós pásztor (írani filmdráma, 2006)</i> (80')</p>	<p>14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Igor Sztravinszkij</i> 17.10 / PAX <i>Lehulló lepel. In memoriam dr. Fabiny Tibor</i> 19.35 / Bartók rádió <i>Mitsuko Uchida (zongora) és a Philharmonia Zenekar hangversenye</i> Berg: Szonáta Op. 1. Mahler: IX. szimfónia 20.00 / Filmmúzeum <i>Kihajolni veszélyes (magyar játékfilm, 1978)</i> (75') 21.00 / Duna Tv <i>Veronika kettős élete (francia–lengyel filmdráma, 1991)</i> (95') 22.45 / m2 <i>De-Lovely – Ragyogó évek (színes, fekete-fehér amerikai–angol filmdráma, 2004)</i> (125')</p>	<p>12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> (26') Szállj, zeneszó... 12.44 / Bartók rádió <i>A Weiner–Szász Kamara-szimfonikusok hangversenye</i> 17.00 / m1 <i>Radnóti 100 éve</i> Hit, nemzettudat 18.30 / Kossuth rádió <i>Mentés másként</i> Művészeti figyelő 21.05 / m2 <i>Ha...</i> (angol filmdráma, 1968) (110') 22.00 / m1 <i>Volt-e vagy sem? (román vígjáték, 2006)</i> (89') 22.55 / m2 <i>Halott ember (német filmdráma, 2001)</i> (88')</p>	<p>10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése Miskolc-Hejőcsabárról</i> Igét hirdet Jobbágy Bertalan lelkész. 10.25 / m1 <i>Evangelikus ifjúsági műsor</i> 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> (26') 15.05 / Bartók rádió <i>Jubilate Deo. Évszázadok egyházi muzsikája</i> 19.45 / PAX <i>Családi gyász. A Zákeus Médiacentrum műsora</i> 21.00 / Duna Tv <i>Menyasszonyok (görög filmdráma, 2004)</i> (128') 21.20 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Alessandro Scarlatti: Bűn, bűnbánat és kegyelem (oratórium)</p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Én, az Úr, a csalók jeleit semmivé teszem és a varázslókat bolondokká. Ézs 44,25 (ApCsel 8,18–20; Jn 20,19–29; 1Pt 1,3–9; Zsolt 116) Látókhöz és jóskához fordulnak sokan napjainkban is, hogy sorsuk felől tudakozódjanak. És csakúgy, mint a történelemben oly sokszor, most is fel-felbukkannak hamis messiások, akik egy szebb és jobb életet hirdetnek követőiknek. Résen kell lennünk, hogy emberi vágyaink, reményeink, kíváncsiságunk miatt el ne bukjunk, hanem észrevegyük a csapdákat. Az utolsó idők közeledtével a varázslók és a csalók sokakat tévesztenek meg még a választottak közül is, de az élő Isten a maga idejében leleplez minden hamisságot és álnokságot.

Hétfő

Tekintetek föl a magasba, és nézzétek: ki teremtette az ott levőket? Előhívja seregüket szám szerint, néven szólítja mindnyájukat. Ézs 40,26 (Kol 1,15–16; Ézs 42,10–16; Kol 1,21–23) Hisszük, hogy Isten alkotott mindent. Emberként az ő teremtményei, Krisztusért gyermekei vagyunk, és bizalommal szólíthatjuk Atyánknak azt, aki Ézsaiás könyvében így biztat: „Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy.” (43,1) A mindnyájunkat név szerint ismerő Isten gondot visel ránk.

Kedd

Az Úr ígéretei tiszták, olyanok, mint a hétszer tisztított ezüst, melyet földbe vajt formába öntöttek. Zsolt 12,7 (Jn 8,26; Jób 42,7–13/14–17; Kol 1,24–29) „Az ígért szép szó, ha megtartják, úgy jó” – mondjuk, mégsem tudunk vagy akarunk mindig aszerint cselekedni, amit ígértünk. Ám ha nekünk ígér valaki valamit, és azt nem tartja meg, könnyen megsértődünk... Olyan jó, hogy Isten más! Ő mindig minden ígértét megtartotta, kezdve a szövetség ígértétől a megváltás ígértéig. És ha mi nem tartjuk meg mindazt, amit embereknek vagy épp neki ígértünk – például hogy őszintébb, igazabb, büntelenebb életre törekszünk –, ő akkor sem „sértődik meg”, hanem Jézusért mindig ad lehetőséget az újrakezdésre. És újra meg újra tanít arra – egészen addig, amíg valóban meg nem értjük –, hogy új élet és valódi megújulás emberi erőből amúgy sem lehetséges, csakis általa újulhat meg az elménk és a szívünk.

Szerda

Jézus mondta: „Aki nincs velem, ellenem van, és aki nem gyűjt velem, tékozol.” Lk 11,23 (Jer 23,3; 1Pt 1,22–25; Kol 2,1–7) Kemények és ellentmondást nem tűrők ezek a szavak. Hogyan lehet mindig, minden körülmények között Isten mellett állni, ha kell, vállalva akár azt is, hogy nem értenek meg, esetleg egyesek hitünk és meggyőződésünk miatt naivnak és ostobának tartanak, vagy egyenesen nem is kíváncsiak az elképzeléseinkre, mert azok szerintük ügyis kivitelezhetetlenek...? Egy prédikációban megragadtak az igehirdető gondolatai: arról beszélt, hogy ne akarjuk mindenáron Isten akaratát keresni és azt követni, hanem teljesen és egészen adjuk át szívünket és életünket a Teremtőnek, és akkor máris világosan látni fogjuk, mi az ő akarata. Akkor „magától” kiderül, hogyan képviselhetjük őt, hogyan lehetünk mindig vele és mellette, miként lehetünk a mai világban is az Úr hitelen követői.

Csütörtök

Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok reménységet. Zsolt 62,6 (ApCsel 16,14; Jn 17,9–19; Kol 2,8–15) A jelen gazdasági és társadalmi események miatt érthetően erősödik az emberek belső háborgása. A válság, a létbizonytalanság sokakat aggodalommal és félelemmel tölt el. De Istennél elcsendesülhet a lélek, tőle megkaphatjuk a békeség ajándékát, azt a fajta megnyugvást, amely független a külső körülményektől, mert az Úr ígéje és Szentlelke táplálja. Nem veheti el és nem ingathatja meg senki és semmi azokban, akiknek megadtott.

Péntek

Krisztusban van a bölcsesség és ismeret minden kincse elrejtve. Kol 2,3; (Ézs 5,21; Lk 23,50–56; Kol 2,16–19) Napjainkban gyakran használt kifejezés az „egész életen át tartó tanulás”. Az emberi ismeretek megszerzése folyamatos feladat, szorgalmat, kitartást igényel. Az isteni bölcsesség és tudás megismeréséhez „csupán” nyitottnak kell lennünk az Úr iránt. Az isteni bölcsesség és ismeret minden kincse Krisztusban van elrejtve. Általa napról napra egyre jobban megismerhető ez a segítő, erőt adó és az életben eligazító tudás szeretetről, megváltásról és örök életéről.

Szombat

Krisztus mondja: „Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlősgazda. Azt a szőlővesszőt, amely gyümölcsöt terem, megtisztítja, hogy még több gyümölcsöt teremjen.” Jn 15,1–2 (Ézs 65,8; Jn 12,44–50; Kol 2,20–23) Egyszer, amikor egy istentiszteleten a lelkész felolvasta a szószerű ígét, úgy éreztem, mint ha a szavak egyenesen hozzám szólnának, engem vádolnának: „Te vagy a terméketlen fügefű, és ha nem teremsz, kívágnak majd...” János evangéliumának idézett verseit olvasva pedig most szőlővesszőnek érzem magam. Remélem, nem vág ki a szőlősgazda. Remélem, hogy méltóan tart arra, hogy megmetsszen és megtisztogasson. Hogy benne gyökerező és általa gyümölcsöző életem legyen. Olyan, amelyet látva mások Krisztusról kérdeznek, és hozzá térnek.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írások tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

